

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ คือ

๑. การเก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างนิสิตในอัตราส่วนร้อยละ ๒๕ ของจำนวนนิสิตชั้นปีที่ ๔ ในปีการศึกษา ๒๕๑๖ ในแต่ละคณะ รวม ๖ คณะ นิสิตชั้นปีที่ ๔ หมายถึงผู้ที่ศึกษาในชั้นปีที่ ๔ ส่วนคณะที่ใช้ระบบหน่วยกิต หมายถึงผู้ที่ศึกษาได้เครดิตถึงชั้นปีที่ ๔ คือมีสถานภาพเป็นนิสิตชั้นปีที่ ๔ และต้องเป็นผู้เข้าศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๓ หรือก่อนหน้านั้น (ตามบัญชีรายชื่อที่แนบมา เขียนแต่ละคณะได้จัดทำขึ้น) ทั้งนี้ไม่นับรวมนิสิตครูศึกษาศาสตร์ภาคสมทบ ซึ่งมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย และบางวิชาเริ่มเข้าศึกษาในชั้นปีที่ ๓

๒. การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบจากชั้นคะแนน (Stratified Systematic Sampling) ชั้นแรกได้นำรายชื่อนิสิตแต่ละแผนกวิชาในแต่ละคณะ แยกออกเป็นนิสิตชายและนิสิตหญิงมาจัดเรียงอันดับตามลำดับผลคะแนนการศึกษา โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยใช้ชั้นปีที่ ๓ หรือคะแนนเฉลี่ยสะสม ๓ ปี สำหรับคณะที่ใช้ระบบหน่วยกิต เมื่อได้รายชื่อก็ใช้วิธีการจับสลาก ถ้าหากได้คนที่ผลการศึกษาลงสุด คนต่อไปคือคนที่มียผลการศึกษาที่ ๕, ๘, ๑๓ ตามลำดับ

๓. การแจกแบบสอบถาม เมื่อได้รายชื่อนิสิตที่จะให้กรอกแบบสอบถามแล้ว ผู้ทำการวิจัยได้ขอให้อาจารย์และตัวแทนนิสิตช่วยแจกแบบสอบถามให้นิสิตตามบัญชีรายชื่อระหว่างวันที่ ๕-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ ผลปรากฏว่า

- ๓.๑ คณะรัฐศาสตร์ แจกแบบสอบถามจำนวน ๔๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามคืน ๒๘ ชุด คิดเป็นจำนวน ๗๐ % (ไม่นับรวมแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ๑ ชุด)
- ๓.๒ คณะเศรษฐศาสตร์ แจกแบบสอบถามจำนวน ๒๐ ชุด รวบรวมแบบสอบถามคืนมาได้ ๑๘ ชุด คิดเป็นจำนวน ๙๐ % (ไม่นับรวมแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ๑ ชุด)
- ๓.๓ คณะศึกษาศาสตร์ แจกแบบสอบถาม ๗๓ ชุด รวบรวมคืนมาได้ ๔๑ ชุด คิดเป็นจำนวน ๕๖.๑ %

๓.๔ คณะอักษรศาสตร์ แจกแบบสอบถาม ๕๔ ชุด ได้รับคืน ๒๓ ชุด คิดเป็นจำนวน ๔๒.๖ % (ไม่นับรวมแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ๑ ชุด)

๓.๕ คณะวิศวกรรมศาสตร์ แจกแบบสอบถาม ๑๑๓ ชุด รวบรวมคืนมาได้ ๕๕ ชุด คิดเป็นจำนวน ๔๘.๖ % (ไม่นับรวมแบบสอบถามที่เสีย ๒ ชุด)

๓.๖ คณะวิทยาศาสตร์ จำนวนแบบสอบถาม ๖๐ ชุดที่แจกออกไป รวบรวมคืนมาได้ ๕๕ ชุด คิดเป็นจำนวน ๙๑.๖ % มีข้อสังเกตว่านิสิตคณะวิทยาศาสตร์มีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูง โดยนิสิตวิทยาศาสตร์ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายกสโมสรนิสิตจุฬาฯ เป็นอันดับสูงสุด

๔. ปัญหาและอุปสรรคในการแจกแบบสอบถามและวิธีการแก้ไข การแจกแบบสอบถามได้รับความสำเร็จอย่างมากในคณะวิทยาศาสตร์ แต่เกิดปัญหาในคณะอักษรศาสตร์ คณะครุศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพราะได้รับแบบสอบถามคืนน้อยมาก ปัญหาที่เกิดขึ้นคือไม่สามารถตามตัวนิสิตที่กำหนดให้ได้ เพราะบางคนลาออก บางคนถูกภาคตัดระหว่างปี บางคนลาพักการศึกษา นิสิตบางคนรับแบบสอบถามไปแล้วไม่ส่งคืน โดยอ้างว่าไม่มีเวลา บางคนอ้างว่ากรอกแบบสอบถามมาแล้ว ไม่อยากกรอกอีก ความร่วมมือน้อยจึงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการทำวิจัยแบบการแจกแบบสอบถาม

ในการแก้ปัญหานี้ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทำการวิจัยจึงต้อง เปลี่ยนจากการแจกแบบสอบถามระบบ Stratified Systematic Sampling มาเป็นวิธี Simple Random Sampling คือถือนิสิตทุกคนไม่ต่างกันมากนัก จึงขอให้นิสิตคนใดก็ได้ในคณะนั้น ๆ ช่วยกรอกแบบสอบถามให้ เพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนมากกว่า ๖๐ % ของจำนวนที่แจกไป แต่การแก้ไขก็ยังไม่เป็นผลเท่าที่ควร เพราะได้รับแบบสอบถามเพิ่มอีกไม่มากนัก ดังนั้นจึงได้แบบสอบถามคืนไม่ถึง ๖๐ % สำหรับบางคณะ แต่จากจำนวนแบบสอบถาม ๓๖๐ ชุดที่แจกไป ได้รับคืนทั้งหมด ๒๒๑ ชุด คิดเป็นจำนวน ๖๑.๓ % ซึ่งสูงกว่าเป้าหมาย ๖๐ % ที่ตั้งไว้เล็กน้อย (ดูตาราง ๒)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองนิสิตครั้งนี้อาจจะแบ่งหัวข้อออกได้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับนิสิต ได้แก่ อายุ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ ศาสนา ฯลฯ

๒. กระบวนการอบรมทางการเมืองเบื้องต้น จะได้พิจารณาถึงอิทธิพลของโรงเรียน

เช่น บทบาทของครู หลักสูตรการสอนวิชาสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร

๓. ความรู้ ความสนใจของนิสิตเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๔. ความรู้สึก ความเชื่อของนิสิตที่มีต่อระบบการเมือง การปกครอง และหลักการประชาธิปไตย ความรู้สึกต่อระบบเผด็จการ

๕. บทบาทของนิสิตและความคาดหวังที่จะมีบทบาทต่อสังคมและการเมือง พิจารณาถึงบทบาทของนิสิตที่แสดงออกในและนอกมหาวิทยาลัย เช่น การเลือกตั้งในมหาวิทยาลัย การทำงานในชมรม การมีส่วนร่วมประท้วงและเรียกร้อง

๖. แรงกดดันที่มีต่อนิสิต พิจารณาประสบการณ์ หาสาเหตุที่กระตุ้นให้นิสิตแสดงบทบาทพฤติกรรมต่าง ๆ

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับนิสิต

๑.๑ จำนวนนิสิตในคณะที่ทำการวิจัย ๖ คณะ และจำนวนที่ทำการสุ่มตัวอย่าง

ตาราง ๑

จำนวนนิสิตทั้งหมดและจำนวนนิสิตที่คัดเลือก

		นิสิตทั้งหมด	สุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
คณะรัฐศาสตร์	(รศ)	๑๕๕	๕๐	๒๕.๑
คณะเศรษฐศาสตร์	(ศศ)	๗๘	๒๐	๒๕.๖
คณะครุศาสตร์	(คศ)	๒๙๒	๗๓	๒๕.๐
คณะอักษรศาสตร์	(อศ)	๒๑๗	๕๕	๒๕.๐
คณะวิศวกรรมศาสตร์	(วศ)	๔๕๐	๑๑๓	๒๕.๑
คณะวิทยาศาสตร์	(วท)	๒๓๘	๖๐	๒๕.๑

ในการค้นหาจำนวนนิสิตที่แน่นอนมีปัญหาในบางคณะที่ใช้ระบบหน่วยกิต เพราะนิสิตบางคนมีสถานภาพเป็นนิสิตชั้นปีที่ ๔ แต่อาจลาออก หรือถูกภาคตัดศ หรือต้องศึกษาต่อไปอีก เพราะยังได้จำนวนหน่วยกิตไม่ครบ ที่สำคัญคือ รายชื่อที่ได้จากแผนกทะเบียนไม่อธิบายไว้แน่นอนชัดเจน การวินิจฉัยของผู้ทำการวิจัยอาจคาดเคลื่อนไปบ้าง แต่ก็พยายามจัดไว้เป็นนิสิตชั้นปีที่ ๔ เช่น นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ และครุศาสตร์ มีจำนวนมาก (นิสิตคณะครุศาสตร์ภาคสมทบไม่นับรวม เพราะ

บางคนเข้าศึกษาชั้นปีที่ ๓ เลย) การคัดเลือกจึงมีความยุ่งยากมาก ส่วนนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ไม่มีปัญหา แม้จะมีจำนวนมากแต่ได้จัดทำทะเบียนไว้ค่อนข้างละเอียดและแน่นอน

๑.๒ จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน

ตาราง ๒

แบบสอบถามที่ได้รับคืน

	ส่งตัวอย่าง	ได้รับคืน	ร้อยละ
คณะรัฐศาสตร์ (รศ)	๕๐	๒๘	๓๐.๐
คณะเศรษฐศาสตร์ (ศศ)	๒๐	๑๕	๓๕.๐
คณะครุศาสตร์ (คศ)	๓๓	๔๑	๕๖.๑
คณะอักษรศาสตร์ (อศ)	๕๔	๒๓	๔๒.๖
คณะวิศวกรรมศาสตร์ (วศ)	๑๑๓	๕๕	๕๒.๒
คณะวิทยาศาสตร์ (วท)	๖๐	๕๕	๙๑.๖
จำนวน	๓๖๐	๒๒๑	๖๑.๓

แบบสอบถามที่ได้รับคืนจากคณะวิทยาศาสตร์ ได้รับความสำเร็จมากที่สุดถึง ๙๑.๖ % คณะเศรษฐศาสตร์อันดับสอง จำนวน ๓๕ % คณะรัฐศาสตร์ อันดับสาม จำนวน ๓๐.๐ % คณะครุศาสตร์ ๕๖.๑ % คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๕๒.๒ % คณะอักษรศาสตร์ ๔๒.๖ % เมื่อรวมทุกคณะแล้ว แบบสอบถามได้รับคืนเฉลี่ย ๖๑.๓ %

๑.๓ จำนวนนิสิตจำแนกตามอายุและเพศ

จากตาราง ๓ จะพบว่านิสิตชายมากกว่านิสิตหญิง เฉพาะในคณะรัฐศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนนิสิตหญิงมากกว่านิสิตชายเกือบทุกคณะ โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

ส่วนอายุนิสิตหญิงน้อยกว่านิสิตชาย ส่วนมากนิสิตจะมีอายุ ๒๑ - ๒๒ ปี นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีอายุเกินกว่า ๒๔ ปี มีจำนวนมากถึง ๕ คน ซึ่งอาจเป็นพวกเรียนตกซ้ำชั้น

หรือเรียนซ้ำ หรือใช้เวลาสอบซ้ำหลายปี

ตาราง ๓

แสดงอายุและเพศของนิสิต

อายุ	รศ		ศศ		กศ		อศ		วศ		วท	
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย
ต่ำกว่า ๒๑ ปี	๓๓.๕% (๓)	— (—)	๕.๐% (๑)	— (—)	๑๖.๖% (๕)	๕.๖% (๑)	๕.๗% (๑)	— (—)	๘.๕% (๕)	๓.๕% (๑)	๓.๖% (๒)	
๒๑ ปี	๑๒.๕ (๑)	๒๐.๐ (๔)	๒๓.๒ (๓)	๒๕.๐ (๑)	๒๖.๖ (๑๔)	๕.๐ (๑)	๓๘.๐ (๘)	๕๐๐๐๖๓๓.๑ (๑)	๑๖.๑ (๑๖)	๕๕.๑ (๑๖)	๒๖.๘ (๓)	
๒๒ ปี	๒๕.๑ (๒)	๓๐.๐ (๖)	๔๕.๔ (๕)	๒๕.๐ (๑)	๒๐.๐ (๖)	๑๘.๑ (๒)	๒๘.๕ (๖)	— (—)	๒๕.๔ (๑๕)	๓๑.๐ (๘)	๓๘.๕ (๑๐)	
๒๓ ปี	๑๒.๕ (๑)	๓๐.๐ (๖)	๕.๐ (๑)	๒๕.๐ (๑)	๑๖.๖ (๕)	๑๘.๑ (๒)	๒๓.๘ (๕)	— (—)	๑๖.๕ (๑๐)	๖.๘ (๒)	๑๕.๒ (๕)	
๒๔ ปี	๑๒.๕ (๑)	๒๐.๐ (๒)	— (—)	๒๕.๐ (๑)	— (—)	๒๓.๒ (๓)	— (—)	— (—)	๖.๓ (๕)	๓.๕ (๑)	๓.๘ (๑)	
สูงกว่า ๒๔ ปี	— (—)	๕.๐ (๑)	— (—)	— (—)	— (—)	๑๘.๑ (๒)	— (—)	๕๐.๐ (๑)	๑๕.๒ (๘)	— (—)	— (—)	
ไม่ระบุ	— (—)	๕.๐ (๑)	๕.๐ (๑)	— (—)	— (—)	— (—)	๕.๓ (๑)	— (—)	— (—)	— (—)	๓.๘ (๑)	
รวม %	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	
จำนวน	๘	๒๐	๑๑	๕	๓๐	๑๑	๒๑	๒	๕๕	๒๕	๒๖	

๑.๕ ผลการศึกษาของนิสิตจำแนกตามเพศ

จากตาราง ๔ จะพบว่านิสิตส่วนใหญ่ตอบว่ามีผลการศึกษานานกลางและพอใช้ ในขณะที่เกี่ยวกับนิสิตหญิงมีผลการศึกษากว่านิสิตชาย

ตาราง ๔
แสดงผลการศึกษา

ผลการศึกษา	รศ		ศศ		คศ		อศ		วศ		วท		รวม
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	ชาย	หญิง	ชาย		
๑. ดีมาก	๒๕.๐% (๒)	๕.๐% (๑)	๑๘.๑% (๒)	๑๑.๑% (๑)	๑๖.๖% (๕)	—	๒๓.๘% (๕)	—	๑๑.๘% (๓)	๖.๘% (๒)	๓.๘% (๑)	๑๑.๓% (๒๕)	
๒. ดี	๑๒.๕ (๑)	๓๕.๐ (๓)	๑๘.๑ (๒)	๒๕.๐ (๑)	๒๖.๖ (๕)	—	๙.๕ (๒)	—	๑๓.๕ (๕)	๓๑.๐ (๕)	—	๑๓.๑ (๓๕)	
๓. ปานกลาง	๒๒.๕ (๕)	๕๐.๐ (๑๐)	๔๕.๔ (๕)	๕๐.๐ (๒)	๔๐.๐ (๑๒)	๒๓.๒ (๓)	๕๖.๓ (๑๑)	๕๐.๐ (๑)	๒๑.๒ (๑๒)	๔๑.๓ (๑๒)	๕๓.๘ (๑๕)	๓๙.๓ (๘๓)	
๔. พอใช้	—	๕.๐ (๑)	๑๘.๑ (๒)	๒๕.๐ (๑)	๑๖.๖ (๕)	๓๒.๓ (๕)	๑๔.๒ (๓)	๕๐.๐ (๑)	๕๕.๓ (๓๒)	๒๐.๖ (๒)	๕๒.๓ (๑๑)	๓๑.๖ (๓๖)	
๕. ไม่ตอบ	—	๕.๐ (๑)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	๐.๕ (๑)	
รวม %	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	
จำนวน	๘	๒๐	๑๑	๔	๓๑	๑๑	๒๑	๒	๕๕	๒๕	๒๖	๒๒๑	

๑.๕ การนับถือศาสนา

ตาราง ๕
การนับถือศาสนา

ศาสนา	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
๑. พุทธ	๘๖.๕% (๒๓)	๘๓.๓% (๑๕)	๘๕.๑% (๓๙)	๘๕.๖% (๒๒)	๘๘.๕% (๕๕)	๘๔.๕% (๕๒)
๒. คริสต์	—	๖.๖ (๑)	๒.๔ (๑)	๔.๓ (๑)	๕.๐ (๓)	๓.๖ (๒)
๓. อิสลาม/	—	—	๒.๔ (๑)	—	๑.๖ (๑)	๑.๘ (๑)
๔. อื่น ๆ /ไม่ตอบ	๓.๕% (๑)	—	—	—	—	๑.๘ (๑)
๕. ไม่ยึดถือศาสนา	—	—	—	—	๑.๖ (๑)	—
รวม %	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
จำนวน	๒๕	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

ในเรื่องศาสนาและลัทธิความเชื่อนี้ นิสิตส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีส่วนน้อยนับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

๑.๖ ภูมิลำเนา

ตาราง ๖

ภูมิลำเนาของนิสิต

ภูมิลำเนา	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. พระนคร ธนบุรี	๕๐.๐%	๒๐.๐%	๔๘.๓%	๕๖.๖%	๕๕.๕%	๕๒.๓%	๕๓.๓%
๒. ภาคเหนือ	๓.๕	—	๔.๘	—	๕.๐	๑๓.๕	๕.๕
๓. ภาคกลาง	๒๕.๐	๒๖.๖	๒๑.๕	๓๐.๔	๒๓.๓	๑๘.๑	๒๓.๐
๔. ภาคอีสาน	๓.๕	—	๑๓.๐	๔.๓	๕.๐	๕.๐	๓.๖
๕. ภาคใต้	๑๓.๘	๑๓.๓	๓.๓	๘.๖	๑๐.๐	๕.๐	๑๐.๕
รวม %	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

เกี่ยวกับภูมิลำเนาของนิสิตนี้ พบว่านิสิตเป็นผู้อยู่ในกรุงเทพมหานคร ๕๐-๖๐ % (รวม ๕๓ %) และอยู่ในภาคกลางประมาณ ๑ ใน ๔ ลักษณะเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่านิสิตนักศึกษาเปลี่ยนความสนใจหันไปสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยกว่า หรืออาจเป็นความบังเอิญในการแจกแบบสอบถาม การที่นิสิตมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหมายความว่า นิสิตเติบโตมาด้วยการต่อสู้ดิ้นรนอย่างมาก ทำให้ชีวิตแข็งแกร่ง สภาพสังคมแวดล้อมอาจทำให้นิสิตเหล่านี้ไม่พอใจสภาพที่เป็นอยู่และปฏิเสธค่านิยมเก่า ๆ ได้

๑.๗ สัณฐานคติของบิดามารดา

จากตาราง ๗ จะพบว่าบิดามารดาของนิสิตส่วนใหญ่ ๖๔ % มีสัญชาติไทย แต่นิสิตมีบิดามารดาเป็นคนต่างดาวไม่น้อย (รวม ๒๑.๒ %) โดยเฉพาะนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ๓๓.๘ % คณะวิทยาศาสตร์ ๒๕.๕ % เป็นบุตรคนต่างดาว สภาพเช่นนี้ให้เห็นว่านิสิตได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติควบคู่วัฒนธรรมไทยด้วย ถ้าหากองค์กรทางสังคมและทางการเมืองไม่สามารถ

ถ่ายทอดคานิยมของไทยให้ได้ นิสิตที่เป็นดุษฎีคนต่างดาว จะมีแนวโน้มเป็นพวกแปลกแยก ไม่ต้องการ
เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

ตาราง ๗

สัญชาติของบิดามารดา

สัญชาติบิดามารดา	รศ	ศศ	คศ	อส	วศ	วท	รวม
๑. บิดาไทย มารดาไทย	๘๒.๑%	๖๐.๖%	๗๕.๖%	๗๖.๕%	๖๕๗.๖%	๕๒.๗%	๖๔.๗%
๒. บิดาไทย มารดาต่างดาว	—	๖.๖	—	—	—	๑.๘	๐.๕
๓. บิดาต่างดาว มารดาไทย	๗.๑	๒๐.๐	๑๔.๖	๔.๓	๖.๗	๑๘.๑	๑๑.๗
๔. บิดาต่างดาว มารดาต่างดาว	๑๐.๗	๑๓.๓	๕.๗	๑๗.๓	๓๓.๘	๒๕.๔	๒๑.๒
๕. ไม่ตอบ	—	—	—	๔.๓	๑.๖	๑.๘	๑.๓
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๔	๕๕	๒๒๑

๑.๘ อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง ผู้ปกครองหมายถึง มารดาหรือผู้อุปการะเลี้ยงดูแทน

บิดา

อาชีพบิดาของนิสิตส่วนใหญ่ทำงานส่วนตัว ได้แก่ การทำการค้าขาย อาชีพพนักงาน
คิดเงิน อาชีพแพทย์ อาชีพรองลงมาคือการรับราชการ ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนน้อย และปรากฏว่าไม่มี
มีอาชีพทำงานเทศบาลเลย (ได้เสนอให้เด็กในแบบสอบถาม แต่ไม่มีผู้ตอบ)

ตาราง ๘
ประเภทอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง

อาชีพ	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. รัฐบาลการ	๓๒.๑%	๒.๖%	๓๕.๐%	๓๕.๑%	๒๓.๗%	๒๑.๘%	๒๗.๖%
๒. งานรัฐวิสาหกิจ	๗.๑	๒.๖	—	—	๑.๖	—	๑.๘
๓. งานเอกชน	๗.๑	๒.๖	๑๕.๖	๑๓.๐	๘.๕	๕.๕	๕.๐
๔. งานสวนครัว	๓๕.๒	๒๐.๐	๓๕.๐	๓๕.๗	๕๐.๘	๒๗.๒	๕๐.๒
๕. ทำนา ทำสวน	๓.๕	๒.๖	๕.๘	๘.๖	๑.๖	๑.๘	๓.๖
๖. รับจ้าง	๗.๑	๑๓.๓	๒.๕	—	๘.๕	๑.๘	๕.๕
๗. อื่น ๆ	๓.๕	—	—	—	—	๑.๘	๐.๕
๘. ไม่ตอบ ไม่ระบุ	—	—	—	๕.๓	๕.๐	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

๑.๕ ฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม ในการจัดชั้นของนิสิตได้ถือหลักตามครรชนชั้น เศรษฐกิจจะสังคม (๑) โดยให้นิสิตกรอกข้อความในแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดา มารดา ประเภทอาชีพ อสังหาริมทรัพย์ ปริมาณรายได้ แล้วให้คะแนนนิสิตผู้ใดได้คะแนนต่ำกว่า ๓ จัดว่าเป็นผู้มีรายได้น้อยหรือชนชั้นต่ำ ผู้ได้คะแนน ๓-๕ จัดอยู่ในประเภทชนชั้นต่ำชั้นสูง ผู้ได้คะแนน ๕ ถึง ๗ จัดอยู่ในประเภทชนชั้นกลาง ผู้ได้คะแนน ๗ ถึง ๘ จัดว่าเป็นชนชั้นสูง ผู้ได้คะแนน ๘ ถึง ๑๐ จัดเป็นชนชั้นสูงพิเศษ ในการให้คะแนนมีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

๑.๕.๑ ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ถ้าสำเร็จปริญญาตรี ให้คะแนน ๓ ถ้าจบชั้น มศ. ๕ ถึงชั้นอนุปริญญาให้คะแนน ๒ จบชั้น มศ. ๓ ให้คะแนน ๑ ถ้าจบ การศึกษาระดับมัธยมให้คะแนน ๑ ถ้าอ่านออกเขียนได้ให้คะแนน ๑ ถ้าไม่รู้หนังสือเลยให้คะแนน ๐

(๑) ขอขอบคุณ ดร. เสรีน ปุณณะนิตานนท์ ที่กรุณาให้คำอธิบายและให้หลักเกณฑ์ครรชนชั้น เศรษฐกิจ-สังคม

๑.๕.๒ ประเภทของอาชีพ อาชีพใช้สมองและตำแหน่งสูงตั้งแต่อธิบดี หรือพันเอก พิเศษขึ้นไป ให้ ๓ คะแนน อาชีพใช้สมองและตำแหน่งหัวหน้ากองหรือพันเอกถึงชั้นอธิบดี พันเอกพิเศษ ให้ ๒ คะแนน ส่วนตำแหน่งรองลงมา เช่น ข้าราชการชั้นโท พันตรี ให้ ๑ คะแนน อาชีพใช้สมอง และตำแหน่งต่ำกว่านี้ให้ ๑ คะแนน ส่วนอาชีพส่วนตัวใช้วิชาชีพชั้นสูงให้ ๒ คะแนน ถ้ามีรายได้สูงมาก ตั้งแต่หมื่นบาทต่อเดือนขึ้นไปให้ ๓ คะแนน อาชีพส่วนตัวใช้ความชำนาญให้ ๑ คะแนน ถ้ารายได้เกิน ๑ พันบาทต่อเดือนให้ ๑ คะแนน อาชีพส่วนตัว เช่น ทำนา ทำสวน ให้ ๑ คะแนน แต่อาชีพเครื่องมือ หัตถกรรมให้ ๒ คะแนน อาชีพลูกจ้าง -- รับจ้าง ให้ ๑ คะแนน ถ้าอาชีพไม่แน่นอนและว่างงานให้ ๐ คะแนน

๑.๕.๓ อสังหาริมทรัพย์ ถ้ามีบ้านพักในต่างจังหวัด บ้านพักตากอากาศ บ้านแฝด หรืออาคารพาณิชย์ให้เช่า มีที่ดินจะขายเกิน ๑ ไร่ขึ้นไป ถ้ามี ๒ อย่างให้ ๒ คะแนน ถ้ามีอย่างเดียว ให้ ๑ คะแนน ถ้ามีเครื่องปรับอากาศในบ้าน มีรถยนต์ มีลูกจ้างภายในบ้าน มีเครื่องซักผ้า มี โทรทัศน์ รวม ๓ อย่างขึ้นไป ให้ ๑ คะแนน ถ้ามีเพียง ๑ อย่าง ให้ ๐.๕ คะแนน

๑.๕.๔ ปริมาณรายได้ ถ้ามีรายได้ ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือนขึ้นไป ให้ ๒ คะแนน รายได้ระหว่าง ๕,๐๐๐ - ๙,๙๙๙ บาท ให้ ๑.๕ คะแนน รายได้ระหว่าง ๓,๕๐๐ - ๔,๙๙๙ บาท ให้ ๑ คะแนน ถ้ารายได้ต่ำกว่านี้ให้ ๐.๕ คะแนน

ตาราง ๕

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม

	รศ	ศศ	คศ	อส	วศ	วท	รวม
๑. ชนชั้นต่ำ	๑๔.๓%	๒๐.๐%	๒๑.๕%	๑๓.๐%	๒๗.๑%	๑๐%๕%	๑๘.๕%
๒. ชนชั้นต่ำชั้นสูง	๕๓.๕	๒๖.๖	๓๔.๑	๓๐.๔	๔๐.๖	๔๗.๒	๔๐.๗
๓. ชนชั้นกลาง	๒๕.๕	๒๐.๐	๒๖.๘	๓๔.๗	๑๘.๖	๓๐.๕	๒๕.๗
๔. ชนชั้นสูง	-	๑๓.๓	๑๒.๑	๑๗.๓	๕.๐	๗.๒	๘.๑
๕. ชนชั้นสูงพิเศษ	๗.๑	๒๐.๐	๔.๘	๔.๓	๘.๔	๓.๖	๖.๗
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

ในการจัดระดับฐานะทาง เศรษฐกิจ-สังคม นิสิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับชนชั้นต่ำและชนชั้นต่ำชั้นสูง (๕๕ %) และรองลงมาอยู่ในระดับชนชั้นกลาง (นิสิตส่วนน้อยมีฐานะรายได้ดี) ลักษณะเช่นนี้ ยอนนำมาซึ่งความคาดหวังอย่างมากของนิสิตในการขยับฐานะทาง เศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันชี้ให้เห็นว่าฐานะของคนไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ

๒. กระบวนการอบรมทางการ เมืองในโรงเรียนมัธยม นักเรียนขณะศึกษาในโรงเรียนมัธยมเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาโลกทรรศน์ทางการ เมือง เริ่มสนใจต่อโลกภายนอก มีความต้องการมากขึ้น โรงเรียนมัธยมจึงเป็นสถาบันที่สร้างโลกทรรศน์ทางการ เมืองให้นักเรียน เช่น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อันจะมีผลต่อการพัฒนาโลกทรรศน์ทางการ เมืองในชีวิตช่วงหลัง โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย การศึกษาจะพิจารณาถึงบทบาทของหลักสูตรวิชาสังคมว่าช่วยให้ความรู้ทางการ เมืองการปกครองหรือไม่ เพียงใด วิชาสังคมช่วยให้เกิดความรู้สึกทางการเมืองประชาธิปไตยหรือไม่ เพียงใด นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมรมนอกหลักสูตรมากน้อยแค่ไหน มีประสบการณ์การ เป็นผู้นำในโรงเรียนหรือไม่ ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้จะชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมัธยมมีส่วนเสริมสร้างการปกครองประชาธิปไตยหรือไม่ เพียงใด

๒.๑ การศึกษาวิชาสังคมช่วยให้ความรู้ทางการ เมืองการปกครอง

โดยทั่วไปแล้ว วิชาสังคมโดยเฉพาะวิชาหน้าที่พล เมืองที่สอนในโรงเรียนมัธยม ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ เมือง การปกครอง การบริหารราชการของไทย แต่จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความ เห็นว่าวิชาสังคมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ เมืองการปกครอง เพียงเล็กน้อย หรือไม่ให้ความรู้อะไรเลย มีนิสิตจำนวนน้อยที่ตอบว่าให้ความรู้อย่างมาก หรือให้ความรู้ปานกลาง สภาพเช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงขอบกรอบของหลักสูตรและการสอน

ตาราง ๑๐
 วิชาหน้าที่พลเมืองและวิชาสังคม ช่วยให้ความรู้การเมืองการปกครอง

วิชาหน้าที่พลเมือง	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ให้ความรู้อย่างมาก	๓.๑%	— %	๑๒.๑%	๘.๖	๓.๓%	๓.๖%	๕.๘%
๒. ให้ความรู้ปานกลาง	๒๕.๐	๔๐.๐	๒๕.๒	๓๐.๔	๒๕.๔	๓๐.๔	๒๘.๕
๓. ให้ความรู้เล็กน้อย	๒๑.๔	๒๖.๖	๓๔.๑	๓๐.๔	๒๘.๕	๑๓.๒	๓๑.๒
๔. ไม่ให้ความรู้อะไรมาก	๒๑.๔	๖.๖	๕.๘	๘.๖	๑๓.๕	๑๐.๕	๑๑.๓
๕. แทนไม่ให้ความรู้อะไรเลย	๒๕.๐	๒๖.๖	๑๕.๕	๘.๖	๑๑.๘	๒๓.๖	๑๘.๕
๖. ตอบไม่ถูก/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	—	—	—	—	๕.๐	๑.๘	๑.๘
๗. อื่น ๆ	—	—	—	๘.๖	๑.๖	—	๑.๓
๘. ไม่ตอบ	—	—	—	๕.๓	—	๑.๘	๐.๕
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

๒.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาวิชาสังคมกับความเชื่อมั่นการปกครองประชาธิปไตย

ตาราง ๑๑

เนื้อหาวิชาสังคมในระดับมัธยม ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่น ความศรัทธาการปกครองประชาธิปไตย

ความรู้สึก	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
๑. ช่วยมาก	— %	— %	๕.๓%	๘.๖%	๓.๓%	๓.๖%
๒. ช่วยปานกลาง	๑๕.๓	๒๐.๐	๒๖.๘	๘.๖	๑๖.๕	๑๖.๓
๓. ช่วยเล็กน้อย	๓๒.๑	๕๓.๓	๓๕.๑	๒๖.๐	๓๕.๕	๓๖.๓
๔. ไม่ช่วยเลย/ไม่เกี่ยวข้องเลย	๕๐.๐	๒๐.๐	๑๕.๕	๕๓.๘	๓๕.๕	๒๕.๐
๕. ไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก	๓.๕	๖.๖	๕.๓	๘.๖	๘.๕	๑๕.๕
๖. ไม่ตอบ	—	—	—	—	—	๓.๖
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

ความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย สามารถจะเสริมสร้างหรือปลุกฝังให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมจากผลการวิจัย ปรากฏว่าวิชาสังคมในโรงเรียนมัธยมสามารถปลุกฝังความเชื่อมั่นการปกครองประชาธิปไตยได้ เพียงเล็กน้อย มีนิตินัยจำนวนน้อยที่ตอบว่าวิชาสังคมช่วยให้เกิดความรู้สึกนิยมการปกครองประชาธิปไตยในระดับปานกลาง หรืออย่างมาก (ร้อยละ ๘.๖ ถึง ๒๖.๘ และร้อยละ ๓.๓ ถึง ๘.๘) ส่วนนิตินัยคณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ ๕๐ และนิตินัยคณะอักษรศาสตร์ ร้อยละ ๘๗ กลับเห็นว่าวิชาสังคมไม่ช่วยให้เกิดความรู้สึกศรัทธาการปกครองประชาธิปไตยเลย หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า วิชาสังคมมีอิทธิพลน้อยมาก หรือแทบไม่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความศรัทธาการปกครองประชาธิปไตยเลย นับว่าเป็นความล้มเหลวของหลักสูตร และการสอนวิชาสังคมที่ไม่สามารถปลุกฝังการปกครองประชาธิปไตยในหมู่นักเรียนไทย

๒.๓ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรในโรงเรียนมัธยม

ตาราง ๑๒

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมรมนอกหลักสูตร

ส่วนร่วมในชมรม	รศ	ศศ	คศ	อส	วศ	วท
๑. โรงเรียนไม่มีชมรม	๑๗.๘%	๓๓.๓%	๓๘.๑%	๓๐.๘%	๒๒.๒%	๔๑.๘%
๒. ไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ทั้งสิ้น	๗.๑	—	—	๘.๓	๑.๖	๑.๘
๓. ไม่เป็นสมาชิกชมรม แต่มีส่วนร่วม	๗.๑	๒๐.๐	๑๗.๐	—	๑๕.๒	๕.๘
๔. เป็นสมาชิกชมรมและมีส่วนร่วม	๑๗.๘	๖.๖	๒๑.๕	๒๑.๗	๑๕.๒	๑๘.๕
๕. เป็นสมาชิกชมรมและทำงานให้ชมรม	๒๑.๘	๒๐.๐	๒๑.๑	๘.๖	๑๑.๘	๑๘.๕
๖. เป็นกรรมการและทำงานให้ชมรม	๑๗.๘	—	๑๒.๑	๒๖.๐	๑๑.๘	๑๘.๕
๗. ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	๑๐.๗	๒๐.๐	๒.๘	—	๑๑.๘	๕.๘
๘. ไม่ตอบ	—	—	—	๘.๖	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๘๑	๒๓	๕๕	๕๕

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรช่วยให้นิสิตเกิดประสบการณ์สะสมมากขึ้น อันจะยังผลให้นิสิตเป็นผู้ที่มีความสามารถ ความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปได้ จากการสอบถามถึงประสบการณ์การมีส่วนร่วมในชมรมเกี่ยวกับกิจกรรมนอกหลักสูตรในโรงเรียนมัธยม ปรากฏว่ามีโรงเรียนจำนวนมากที่ไม่มีชมรมเสริมหลักสูตร (ข้อ ๑) คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ ถึง ๘๑.๘ การที่ไม่มีชมรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนอาจเป็นไปได้ว่า นิสิตเป็นนักเรียนที่สอบเทียบโดยไม่ได้อาศัยจากโรงเรียนตามปกติ หรืออาจเป็นเพราะโรงเรียนมีขนาดเล็กเกินไป หรือโรงเรียนไม่มีนโยบายส่งเสริมให้เกิดชมรมต่าง ๆ ก็ได้ ส่วนในโรงเรียนที่มีชมรมเสริมหลักสูตรนั้น มีนิสิตจำนวนน้อยที่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วมหรือไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมใด ๆ เลย (ข้อ ๒)

ชมรมเสริมหลักสูตรนี้อาจเป็นของใหม่สำหรับโรงเรียนมัธยม เพราะชมรมจะเกิดขึ้นและดำเนินงานได้จะต้องมาจากการช่วยเหลือและสนับสนุนจากครู และผู้บริหารโรงเรียน ชมรมเหล่านี้ อาจพบได้ทั่วไปในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและมีมาตรฐานสูง อาจกล่าวได้ว่าชมรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นส่วนหนึ่ง เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้และสามารถส่งนักเรียนเป็นตัวแทนในการแข่งขันการตอบปัญหา การโต้วาที ฯลฯ และให้ใครมาซึ่งชื่อเสียงของโรงเรียน

เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในชมรมเสริมหลักสูตรเริ่มจากการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือการไม่เป็นสมาชิกชมรมใด ๆ เลย แต่เมื่อมีกิจกรรมใด ๆ จะเข้ามีส่วนร่วมรับฟังหรือร่วมชม (ข้อ ๓) นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์มีจำนวนร้อยละ ๒๐ ซึ่งจัดว่าค่อนข้างมาก ถัดมาได้แก่นิสิตคณะครู-ศาสตร์ ร้อยละ ๑๗ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ ๑๕.๒ คณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ ๗.๑ และคณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๕.๘ เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในระดับสูง (ข้อ ๕ และข้อ ๖) ปรากฏว่า นิสิตประมาณ ๑ ใน ๘ มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการทำงานในชมรม หรือเป็นกรรมการชมรม เช่น นิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีจำนวนร้อยละ ๓๕.๒ คณะเศรษฐศาสตร์ ร้อยละ ๒๐ คณะครูศาสตร์ ร้อยละ ๒๔.๒ คณะอักษรศาสตร์ ร้อยละ ๓๔.๖ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ ๒๓.๖ คณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๒๕ ลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างสูง โดยเฉพาะนิสิตคณะรัฐศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์

๒.๔ การมีส่วนร่วมโดยการเป็นตัวแทนนักเรียน

ตาราง ๑๓
 ประสพการณ์การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำโรงเรียน

หัวหน้าชั้น หัวหน้านักเรียน ตัวแทน	คศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
ตอบปัญหา						
๑. ไม่เคยเป็นเลย	๕๐.๐%	๒๖.๖%	๓๐.๓%	๕๒.๑%	๕๔.๒%	๖๐.๐%
๒. เคยเป็นตัวแทนตอบปัญหา	๒๑.๖	๓๓.๓	๓.๓	๑๓.๓	๑๑.๘	๑๐.๕
๓. เคยเป็นหัวหน้าชั้น/หัวหน้านักเรียน	๑๓.๘	๒๖.๖	๘.๓	๑๓.๐	๒๐.๓	๑๖.๓
๔. เคยเป็น ๓ ครั้งขึ้นไป	๑๐.๓	๑๓.๓	๑๒.๑	๑๓.๐	๑๓.๕	๑๐.๕
๕. ไม่ตอบ	—	—	—	๔.๓	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๘	๕๕

การวัดความสามารถ ความเชื่อมั่นของนิสิต อาจกระทำได้โดยการพิจารณาจากบทบาทของนิสิตในการมีส่วนร่วมเป็นผู้นำในโรงเรียน เช่น การเป็นหัวหน้าชั้น หัวหน้านักเรียน ตัวแทนโรงเรียนในการตอบปัญหา หรือการร่วมประชุมต่าง ๆ ประสพการณ์ในโรงเรียนมัธยมช่วยให้ นิสิตมีความรู้ มีประสพการณ์ในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งรวมถึงบทบาททางการเมืองด้วย

จากตาราง ๑๓ ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่เกือบทุกคณะไม่เคยเป็นหัวหน้าชั้น หัวหน้านักเรียน และอื่น ๆ เลย เช่น นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ ๕๐ คณะครูศาสตร์ ร้อยละ ๓๐.๓ (สูงสุด) คณะอักษรศาสตร์ ร้อยละ ๕๒.๑ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ ๕๔.๒ คณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๖๐ (เว้นแต่คณะเศรษฐศาสตร์ มีเพียงร้อยละ ๒๖.๖ เท่านั้น ซึ่งนิสิตร้อยละ ๓๓ ตอบว่ามีบทบาทในการเป็นตัวแทนตอบปัญหา) การที่นิสิตจำนวนมากไม่เคยมีบทบาทในการเป็นผู้นำเลยย่อมมีผลให้นิสิตขาดประสพการณ์ ขาดความเชื่อมั่น ที่จะมียบทบาททางการเมือง

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการเป็นหัวหน้าชั้น หัวหน้านักเรียน และการเป็นตัวแทนต่าง ๆ ๓ ครั้งขึ้นไป ซึ่งถือว่ามียบทบาทสูง นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ ๑๓.๘ เคยเป็นหัวหน้าชั้นร้อยละ ๑๐.๓ เคยเป็นมากกว่า ๓ ครั้งขึ้นไป นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ร้อยละ ๒๖.๖ และ ๑๓.๓ นิสิต

คณะครุศาสตร์ รอยละ ๘.๗ และ ๑๒.๑ นิสิตคณะอักษรศาสตร์ รอยละ ๑๓ และ ๑๓ นิสิตคณะ
 วิศวกรรมศาสตร์ รอยละ ๒๐.๓ และ ๑๓.๕ นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ รอยละ ๑๖.๓ และ ๑๐.๕
 ตามลำดับ สรุปแล้วนิสิตมากกว่า ๑ ใน ๔ มีบทบาทค่อนข้างสูงในการเป็นหัวหน้าชั้น หัวหน้านักเรียน
 หรือเคยเป็นมากกว่า ๓ ครั้งขึ้นไป แต่อย่างไรก็ตาม นิสิตส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีบทบาทใด ๆ เลย ลักษณะ
 เช่นนี้จึงไม่น่าจะพอใจนักในเมื่อนักเรียนส่วนหนึ่งจำนวนน้อยมีบทบาทค่อนข้างสูง แต่นิสิตส่วนใหญ่อด
 สนใจแต่เรื่องการเรียนอย่างเดียว โดยไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำเลย

๒.๕ การขัดแย้งกับโรงเรียน

ตาราง ๑๔

สาเหตุการขัดแย้งกับโรงเรียน

สาเหตุการขัดแย้ง	รศ	ศศ	คศ	อส	วศ	วท
๑. ไม่มีการขัดแย้ง	๕๓.๑%	๕๐.๐%	๓๖.๓%	๕๓.๘%	๕๓.๖%	๕๖.๓%
๒. ขัดแย้งเรื่องกฎระเบียบ	๓.๑	๒๐.๐	๔.๘	—	๑๑.๘	๕.๐
๓. ขัดแย้งเรื่องตัวบุคคลคือครูผู้ปกครอง	๑๐.๓	๑๓.๓	๑๔.๖	๑๓.๓	๑๐.๑	๑๒.๓
๔. ขัดแย้งเรื่องการดงโทษมากไป	๓.๑	๖.๖	—	๔.๓	๖.๓	๓.๖
๕. ทั้งข้อ ๒ และ ๓	๑๐.๓	๖.๖	๒.๔	๔.๓	๑๐.๑	๑๐.๕
๖. ทั้งข้อ ๓ และ ๔	๓.๑	—	๔.๘	๔.๓	๑.๖	๑.๘
๗. ครูไม่เข้าใจนักเรียน	—	—	—	๘.๖	๑.๖	—
๘. ครูหัวโบราณ	—	๖.๖	—	—	—	๑.๘
๙. อื่น ๆ	—	—	๒.๔	๘.๖	—	๑.๘
๑๐. ไม่ตอบ	—	๖.๖	—	๔.๓	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

สิ่งที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนมาก คือการขัดแย้งกับโรงเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการ
 แต่งกาย ระเบียบหมวกหมวก การดงโทษ การปกครองของครูผู้ปกครอง ทักษะของนักเรียนและของ
 ผู้บริหารโรงเรียนมักขัดแย้งกัน ส่วนหนึ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัยและระบบบริหารโรงเรียน

ที่ล้มเหลว ยิ่งปริมาณนักเรียนมีมาก ปัญหาต่าง ๆ ก็ยิ่งมากตามไปด้วย จากการสอบถามนิสิตเกี่ยวกับสาเหตุการขัดแย้งกับโรงเรียน หรือเป็นไมเบ้อไมเมากับครูผู้ปกครอง จะพบว่านิสิตส่วนใหญ่ไม่มีการขัดแย้งกับโรงเรียน คือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ๕๓.๑ % คณะเศรษฐศาสตร์ ๕๐ % คณะเกษตรศาสตร์ ๓๖.๓ % คณะอักษรศาสตร์ ๕๓.๔ % คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๕๓.๖% คณะวิทยาศาสตร์ ๕๖.๓ % แต่มีนิสิตจำนวนไม่น้อยที่ขัดแย้งกับโรงเรียน เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการขัดแย้งกับโรงเรียน นิสิตเลือกตอบสาเหตุต่าง ๆ มากมาย แต่สาเหตุสำคัญอยู่ที่การขัดแย้งเรื่องตัวบุคคล คือ ครู ผู้ปกครอง (๑๐.๕ ถึง ๑๓.๓ %)

แม้ว่านิสิตจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งจะตอบว่า มีสาเหตุขัดแย้งแต่เป็นจำนวนสูง การขัดแย้งนี้แสดงว่านักเรียนมีปัญหาในการปรับตัว ซึ่งอาจ เนื่องจากการได้รับการอบรมภายในครอบครัวอย่างหนึ่งแตกต่างจากการปกครองภายในโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็แสดงว่าระบบการบริหารโรงเรียนได้รับความสำเร็จไม่สูงนักที่ไม่สามารถชักนำให้นักเรียนยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยคุณวิ ผลของการขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับผู้บริหารโรงเรียนนี้จะนำมาซึ่งลักษณะการพัฒนาการต่อต้านอำนาจ การคัดค้าน การปฏิเสธค่านิยมเก่า ๆ โดยเฉพาะถ้าผู้บริหารโรงเรียนปกครองแบบเผด็จการ นิยมการลงโทษ การขัดแย้งกันนานทำให้นักเรียนรวมกันสร้างสังคมและวัฒนธรรมของตน และของว่างระหว่างวัยได้ขยายเพิ่มขึ้น

๒.๖ ปฏิกริยาโต้ตอบครูอาจารย์

ลักษณะ เจายศ เจตระเบียบ เข้มงวด เจตอารมณ์ นิยมการใช้อำนาจและการลงโทษเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในสังคมไทย ครูเป็นผู้ที่ได้รับอิทธิพลเหล่านี้ไว้และมีโอกาสแสดงออกได้กับลูกศิษย์ ครูส่วนหนึ่ง เป็นพวกสูงอายุที่ได้รับการอบรมให้เชื่อมั่นในระบบการใช้ไม้ลงโทษเด็กซึ่งต่างกับครูรุ่นใหม่ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตะวันตกว่า การลงโทษควรยกเลิก ครูอีกส่วนหนึ่งมีปัญหาในครอบครัว ได้รับแรงกดดันทางเศรษฐกิจ และอาจ แลดูแสดงอารมณ์และอำนาจออกมาบ้าง นักเรียนที่ศึกษามานับสิบปีย่อมพบครูประเภทนี้บ้าง เมื่อนักเรียนได้รับแรงกดดันจากครูย่อมเกิดความรู้สึกและแสดงปฏิกริยาโต้ตอบต่อการใช้อำนาจบังคับในลักษณะต่าง ๆ

ตาราง ๑๕

ความรู้สึกและอาการโต้ตอบครูเจาะระเบียบ เข้มงวด นิยมการลงโทษ

ความรู้สึกและปฏิกิริยา	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
๑. ไม่เคยพบครูแบบดั่งกล่าว	๑๐.๓%	— %	๑๒.๑%	๑๓.๐%	๑๓.๕%	๑๔.๑%
๒. ไม่พอใจ แต่ไม่ได้แสดงอาการ	๒๐.๓	๒๖.๖	๕๑.๒	๓๔.๓	๕๕.๓	๕๔.๕
๓. รู้สึกเกลียด — ไม่กล้าซักถามปัญหา	๑๐.๓	—	๑๒.๑	๑๓.๓	๖.๓	๕.๐
๔. รู้สึกไม่ชอบ — อยากฝ่าฝืนคำสั่ง	๑๐.๓	๒๖.๖	๑๒.๑	๔.๓	๕.๐	๓.๒
๕. ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่กล้าเข้าหาครู	—	๖.๖	๓.๓	๘.๖	๒.๓	๓.๖
๖. มีเรื่องทะเลาะ — ขัดแย้งกับครู	๓.๕	—	๒.๔	—	๑.๖	๑.๘
๗. ข้อ ๓ และ ๕	—	—	—	๔.๓	—	—
๘. อื่น ๆ	—	—	—	๔.๓	—	—
๙. ไม่ตอบ	—	—	—	๔.๓	๑.๖	๓.๖
๑๐. มองครูในแง่ดี	๓.๕	—	๒.๔	๘.๖	๕.๐	๑.๘
จำนวน ร	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

จากการสอบถามนิสิตว่าเคยพบครูเจาะระเบียบ เข้มงวด นิยมการลงโทษหรือไม่ และแสดงอาการโต้ตอบอย่างไร จากตาราง ๑๕ พบว่า มีนิสิตจำนวนน้อย (๑๐ - ๑๘ % ดูข้อ ๑) ที่ตอบว่าไม่เคยพบครูประเภทดั่งกล่าว ลักษณะเช่นนี้แสดงว่านักเรียนกับครูมีความสัมพันธ์กันดีซึ่งอาจเป็นผลมาจากนักเรียนเรียนดี ประพฤติดี หรือโรงเรียนมีครูดีทั้งหมด นิสิตส่วนใหญ่มากกว่า ๘๐ % ยอมรับว่าเคยพบครูที่นิยมอำนาจ นิสิตส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจแต่ไม่ได้แสดงอาการโต้ตอบ มีจำนวนดังนี้ คือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ๒๐.๓ % คณะเศรษฐศาสตร์ ๒๖.๖% คณะครูศาสตร์ ๕๑.๒ % คณะอักษรศาสตร์ ๓๔.๓% คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๕๕.๓ % คณะวิทยาศาสตร์ ๕๔.๕ % ลักษณะเช่นนี้ย่อมเข้าใจได้ว่านักเรียนกับครูมีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่น นักเรียนไม่นิยมความเข้มงวด เจาะระเบียบ และการลงโทษ นักเรียนยอมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครู แต่ไม่กล้าแสดงออกซึ่งอาจเป็นเพราะให้ความเคารพต่อครู หรือเกรงใจ หรือไม่อยากให้มีเรื่องเพราะกลัวจะมีปัญหา จึงพยายามหลีกเลี่ยง แต่มีนิสิตจำนวนหนึ่งที่ต้องการ

จะผ่านคำสั่งครูอยู่เสมอ (ถ้ามีโอกาสทำ) ขอนี้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนเกิดความรู้สึกไม่พอใจอย่างมาก จึงต่อต้านอำนาจบังคับ นิติบางคนยอมรับว่าเคยมีเรื่องทะเลาะหรือขัดแย้งกับครูประเภทดังกล่าวมาแล้ว (ดูข้อ ๔ และ ๖)

อย่างไรก็ตาม แมครูจะเข้มงวด เจาจะเบียบก็ตาม แต่นิติส่วนหนึ่งกลับเห็นคุณความดี หรือถือว่าเป็นสิ่งดีกับตน จึงตอบว่ามองครูในด้านดี (ดูข้อ ๑๐) ซึ่งตรงข้ามกับบางคนที่ต่อต้านหรือทะเลาะกับครู นิติพวกนี้ย่อมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครู

๒.๗ ลักษณะความสัมพันธ์นักเรียนกับครู

ตาราง ๑๖

ความสัมพันธ์กับครูและสาเหตุที่ไม่ใกล้ชิด

ลักษณะความสัมพันธ์	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
๑. ใกล้ชิดครู	๕๓.๕%	๖๐.๐%	๓๔.๑%	๔๗.๘%	๕๗.๖%	๖๑.๘%
๒. ไม่ใกล้ชิดเพราะครูเข้มงวด เจาระเบียบ	—	—	๒.๔	—	—	๑.๘
๓. ไม่ชอบเข้าหาครู	๒๕.๐	๒๖.๖	๒๘.๒	๓๐.๔	๒๓.๗	๑๐.๘
๔. ครูไม่เปิดโอกาส/ไม่เข้าหานักเรียน	๑๐.๗	—	๑๔.๖	๘.๖	๑.๖	๘.๐
๕. เรียนไม่เก่ง ไม่อยากใกล้ชิด	๓.๕	—	—	—	๓.๓	๓.๖
๖. ไม่ใกล้ชิด มีสาเหตุจากครู	๓.๕	—	๔.๘	—	—	—
๗. ไม่ใกล้ชิดมีสาเหตุจากนักเรียน	—	๖.๖	๔.๘	—	—	๓.๖
๘. ข้อ ๖ และ ๗	—	๖.๖	๘.๗	๘.๖	๘.๔	๗.๒
๙. อื่น ๆ	๓.๕	—	—	—	๑.๖	—
๑๐. ไม่ตอบ	—	—	—	๔.๓	๓.๓	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๘	๕๕

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน พบว่านิสิตส่วนใหญ่ ยอมรับว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู คือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ๕๓.๕ % นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ๖๐ % นิสิตคณะคุรุศาสตร์ ๓๔.๑ % (ข้อสังเกตนิสิตที่จะมีอาชีพครูกับใกล้ชิดกับครูน้อย) นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ๔๗.๔ % นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ๕๗.๖ % นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ ๖๑.๔ % ความใกล้ชิดครูย่อมหมายถึงนักเรียนมีครูบางคนเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและมีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของนักเรียน ส่วนนิสิตที่ไม่ใกล้ชิดกับครูประมาณ ๔๐ - ๖๐ % ครูย่อมมีอิทธิพลน้อยที่จะห้ามปรามแก้ไขความคิดและการกระทำของนักเรียน

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุความห่างเหินระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน จะเห็นว่านิสิตส่วนใหญ่ ของผู้ตอบว่าไม่ใกล้ชิดครูยอมรับว่า สาเหตุสำคัญอยู่ที่ตนเองไม่ชอบเข้าหาครู ไม่รู้ว่าจะคุยอะไร คุยกับเพื่อนสนุกกว่า โดยนิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีจำนวน ๒๕ % คณะเศรษฐศาสตร์ ๒๖.๖ % คณะคุรุศาสตร์ ๒๔.๖ % คณะอักษรศาสตร์ ๓๐.๔ % คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๒๓.๗ % คณะวิทยาศาสตร์ ๑๐.๕ % การที่นักเรียนไม่ชอบเข้าหาครูแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างจากครู หรือครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความต้องการและอาจเป็นไปได้ว่านักเรียนมีปัญหาในการเข้าสังคม คือวางตัวไม่ถูกเมื่อเข้าหาครู จึงนิยมจะพูดคุยกับเพื่อนสนิทมากกว่า ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรพยายามเข้าหานักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าพูดโดยให้ความเป็นกันเอง และพยายามเข้าใจนักเรียนมากกว่าให้นักเรียนมาศึกษาความต้องการนิสัยของครู และปรับตัวเข้าหาครู

ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ที่นักเรียนไม่ใกล้ชิดครู ได้แก่ การที่ครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนพูดคุยควย และไม่เข้าหานักเรียน ซึ่งมีประมาณ ๔-๑๐ % (ข้อ ๔) ส่วนสาเหตุข้ออื่น ๆ มีจำนวนน้อย เช่น บางคนเรียนไม่เก่ง ไม่อยากใกล้ชิดครู (ครูทอดทิ้งไม่สนใจ) หรือสาเหตุที่เนื่องมาจากครูหรือตัวนักเรียน แต่นิสิตส่วนหนึ่งยอมรับว่าความห่างเหินนี้มีสาเหตุจากตัวนักเรียนและครูผู้สอน (จำนวน ๖-๘ % ข้อ ๔) เหตุผลนี้แสดงว่านักเรียนไม่ได้โทษบุคคลอื่นฝ่ายเดียว แต่โทษตัวเองควย แสดงว่า นิสิตมีเหตุผลและใจกว้าง

๓. ความรู้ ความสนใจและความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองระบอบ ประชาธิปไตย การศึกษา ความรู้ ความเข้าใจของนิสิตและความสนใจการเมือง การปกครอง จะช่วยให้ทราบถึงว่า นิสิตได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยมากน้อยเท่าใด หากนิสิตส่วนใหญ่

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ย่อมคาดหวังได้ว่า การปกครองในอนาคตประเทศไทย
คงมีแนวโน้มเป็นประชาธิปไตยได้มาก

๓.๑ ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับระดับความรู้ทางการเมือง การปกครอง และปัญหาสังคม

ตาราง ๑๓

ระดับความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และปัญหาสังคมของประเทศ

ระดับความรู้	รศ	ศศ	คศ	อส	วศ	วท
๑. มีความรู้ดี ติดตามข่าวอยู่เสมอ	๑๓.๘%	— %	๑๒.๑%	๓๐.๘%	๒.๗%	๕.๘%
๒. มีความรู้ปานกลาง	๓๕.๐	๘๖.๖	๖๘.๒	๖๕.๒	๖๕.๕	๖๓.๖
๓. มีความรู้น้อย เพราะสนใจน้อย	๓.๕	๑๓.๓	๑๓.๐	—	๑๘.๖	๒๓.๒
๔. ไม่มีความรู้เลย ตามอะไรก็ตอบไม่ได้	—	—	—	—	๓.๓	๑.๘
๕. ไม่มีความเห็น/ตอบไม่ถูก	—	—	—	๕.๓	๑.๖	—
๖. ไม่ตอบ	๓.๕	—	๒.๘	—	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕

ความรู้เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองอย่างดี ย่อมช่วยให้มีสติแสดงบทบาททาง
การเมืองได้อย่างเข้มแข็งถูกต้อง และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนความสนใจการ
เมืองการปกครองจากการสอบถามนิสิตว่า นิสิตคิดว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
การบริหารราชการ และปัญหาสังคมส่วนรวม มีนิสิตจำนวนน้อยที่ตอบว่าตนมีความรู้ดี เพราะติดตาม
ข่าวจากสื่อมวลชน ฟังการอภิปราย ฯลฯ อยู่เสมอ นิสิตคณะอักษรศาสตร์ และรัฐศาสตร์ จำนวนมาก
กว่าคณะอื่น ๆ ตอบว่ามีความรู้ดี คือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ๑๓.๘ % คณะครูศาสตร์ ๑๒.๑ % คณะ
อักษรศาสตร์ ๓๐.๘ % คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๒.๗ % คณะวิทยาศาสตร์ ๕.๘ % ส่วนคณะเศรษฐ
ศาสตร์ ไม่มีนิสิตตอบว่ามีความรู้ดี

นิสิตส่วนใหญ่ตอบว่าตนเองมีความรู้ปานกลาง ได้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ๓๕ % คณะ
เศรษฐศาสตร์ ๘๖.๖ % คณะครูศาสตร์ ๖๘.๒ % คณะอักษรศาสตร์ ๖๕.๒ % คณะวิศวกรรมศาสตร์

๖๙.๕ % คณะวิทยาศาสตร์ ๖๓.๖ % ลักษณะ เช่นนี้ แสดงว่า นิสิตมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการรอบรู้ระดับปานกลาง แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว นิสิตอาจมีความรอบรู้กว่าที่ตอบได้ นอกจากนี้มี นิสิตจำนวนน้อยที่ตอบว่าตนเองมีความรอบรู้ เพราะสนใจน้อย หรือมีเวลาน้อย (ดูข้อ ๓ และ ๔) ดังนั้น โดยสรุปแล้วจึง เป็นที่น่าพอใจว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้ปานกลาง

๓.๒ ความสนใจ การเมือง การปกครอง

ตาราง ๑๘

ความสนใจการเมือง การปกครอง

ความเห็น	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
๑. สนใจมาก	๕๓.๕%	๖.๖%	๕๑.๒%	๕๓.๕%	๑๖.๕%	๑๖.๓%
๒. สนใจพอประมาณ	๕๒.๘	๕๓.๓	๕๑.๕	๕๒.๑	๖๕.๕	๘๐.๐
๓. สนใจน้อย	—	—	—	—	๑๑.๘	๑.๘
๔. ไม่สนใจ	—	—	๒.๕	๕.๓	๖.๗	—
๕. ไม่ตอบ	๓.๕	—	๒.๕	—	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕

จากการสอบถามนิสิตถึงระดับ หรือขนาดของความสนใจการเมือง การปกครอง ปรากฏว่า นิสิตส่วนมากของคณะรัฐศาสตร์ ๕๓.๕ % และคณะครุศาสตร์ ๕๑.๒ % ตอบว่ามีความสนใจมาก ส่วนนิสิตคณะอื่น ๆ ที่ตอบว่าสนใจมากมีจำนวนน้อย (๖.๖ % ๑๖.๓% ๑๖.๕% และ ๕๓.๕ %) นิสิตส่วนใหญ่ตอบว่ามีความสนใจพอประมาณ คือ นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ๕๓.๓ % คณะอักษรศาสตร์ ๕๒.๑% คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๖๕.๕% คณะวิทยาศาสตร์ ๘๐%

เมื่อพิจารณาถึงความเห็น นิสิตค่านิยมศาสตร์มีแนวโน้มในการมีความสนใจการเมืองการปกครองมาก เป็นจำนวนสูงกว่า นิสิตค่านิยมวิทยาศาสตร์ คือ คณะรัฐศาสตร์ ๕๓.๓ % คณะครุศาสตร์ ๕๑.๒ % คณะอักษรศาสตร์ ๕๓.๕ % ในขณะที่ นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ตอบว่า สนใจมากเพียง ๑๖.๕ % และคณะวิทยาศาสตร์ เพียง ๑๖.๓% (ยกเว้นคณะเศรษฐศาสตร์ ที่ตอบว่าสนใจ

การเมืองการปกครองมากเพียง ๖.๖ % ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่านิสัยสนใจเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าการเมืองการปกครอง

ในการที่นิสัยตอบว่าสนใจการเมืองมาก หรือพอประมาณนั้น ในข้อเท็จจริงนิสัยอาจตอบเกินความจริงไปบ้าง หรืออาจประเมินค่าความสนใจของตนเองสูงกว่าความเป็นจริง โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการรักษาภาพพจน์ของนิสัยที่มีความสนใจการเมืองก็ได้

๓.๓ จุดเริ่มต้นความสนใจการเมือง

ตาราง ๑๘
จุดเริ่มต้นสนใจการเมือง

สนใจระหว่างศึกษา	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔	๓.๗%	— %	— %	๑๓.๖%	— %	— %	๑๗.๖%
๒. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๗	๓.๗	—	๑๐.๒	๑๓.๖	๑.๘	๑.๘	๔๐.๘
๓. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓	๗.๔	๖.๖	๑๐.๒	๒๒.๗	๑๐.๘	๑๓.๕	๑๑๐.๘
๔. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๕	๓๓.๓	๖.๖	๑๘.๒	๑๓.๖	๓๒.๗	๒๑.๑	๒๓๓.๓
๕. ในมหาวิทยาลัยปีที่ ๑-๒	๔๘.๒	๔๖.๗	๓๓.๓	๑๓.๖	๒๘.๑	๒๖.๘	๓๑๐.๘
๖. ในมหาวิทยาลัยปีที่ ๓-๔	—	๑๓.๓	๒๐.๕	๘.๑	๕.๕	๑๕.๘	๑๑๐.๐
๗. ไม่ตอบ	๓.๗	๒๖.๗	๕.๑	๑๓.๖	๒๐.๐	๒๑.๑	๑๕๐.๒
๘. จำไม่ได้	—	—	๒.๕	—	—	—	๒.๕
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๗	๑๕	๓๘	๒๒	๕๕	๕๒	๒๑๐

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการอบรมทางการเมือง จึงได้สอบถามถึงจุดเริ่มต้นสนใจการเมืองของนิสัยที่ตอบว่า สนใจการเมือง (ตาราง ๑๘) นิสิตจำนวนน้อยตอบว่าสนใจการเมืองในวัยเด็ก นิสิตอักษรศาสตร์ ๑๓.๖ % และนิสิตรัฐศาสตร์ ๓.๗ % ตอบว่าเริ่มสนใจการเมืองระหว่างศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ (อายุไม่เกิน ๑๐ ปี) ความสนใจการเมืองเริ่มมากขึ้นเมื่อเข้าวัยรุ่น คือระหว่างศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ (อายุ ๑๔-๑๖ ปี) ซึ่งนิสัยเริ่มมีความสนใจโลกภายนอก

เป็นวัยที่พัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ นิสิตเฉลี่ยรวม ๑๑.๕ % ตอบว่าสนใจการเมืองในช่วงเวลานี้ (ดูข้อ ๓) และนิสิตเฉลี่ย ๒๓.๓ % ตอบว่าสนใจการเมืองในระดับศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๕ (อายุ ๑๓-๑๔ ปี) มีข้อสังเกตว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์และคณะอักษรศาสตร์ มีความสนใจการเมืองในวัยเด็กมากกว่านิสิตคณะอื่น ๆ

จุดเริ่มต้นสนใจการเมืองของนิสิตจำนวนมาก (เฉลี่ย ๓๑.๕%) เริ่มตนก่อนเข้ามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ ๑-๒ แล้ว นิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีจำนวนถึง ๕๕.๒ % นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ๔๖.๓ % นิสิตคณะครูศาสตร์ ๓๓.๓ % นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ๑๓.๖ % นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ๒๕.๑ % นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ ๒๖.๕ % ในที่มีข้อสังเกตว่าระหว่างนิตศึกษาในชั้นปีที่ ๑ มีการเดินขบวนประท้วงผู้บริหารมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น และเป็นช่วงหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว เหตุการณ์ทางการเมืองได้ส่งเสริมให้นิสิตมีความสนใจการเมืองในช่วงเวลานี้ คูเหมือนนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ (๑๓.๓ %) คณะครูศาสตร์ (๒๐.๕ %) คณะวิทยาศาสตร์ (๑๕.๔ %) จะเริ่มตนสนใจการเมืองช้ามาก คือ เริ่มเมื่อศึกษาในระหว่างศึกษาชั้นปีที่ ๓-๔ อย่างไรก็ตาม นิสิตอีกส่วนหนึ่งไม่ตอบคำถามข้อนี้มีจำนวนไม่น้อย (เฉลี่ย ๑๑ %) ซึ่งถ้าหากตอบ ตัวเลขอาจเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อยเช่นกัน

โดยสรุปแล้ว นิสิตจำนวนมาก (๓๑.๕%) ได้เริ่มสนใจการเมืองเมื่อศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว และนิสิตอีกจำนวนหนึ่ง (๒๓.๓%) สนใจการเมืองเมื่อศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๕ ดังนั้นนิสิตส่วนใหญ่เริ่มสนใจการเมืองขณะที่มีอายุ ๑๓-๒๐ ปี คือ ระหว่างศึกษาระดับเตรียมอุดม และเริ่มเข้ามหาวิทยาลัย ระยะเวลาจึงเป็นส่วนช่วยให้ นิสิตเริ่มพัฒนาโลกทัศน์ทางการเมืองของตนเองขึ้น

๓.๔ การทดสอบความรู้ทางการเมือง เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงว่านิสิตมีความรู้ความสนใจการเมืองในระดับปานกลางหรือไม่ จึงให้นิสิตตอบคำถามเกี่ยวกับนักการเมือง เหตุการณ์ทางการเมืองในอดีตว่า นิสิตมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ ระดับใด (รวม ๒๐ ข้อ) แล้วนำมาหาคะแนนและหาค่าเฉลี่ย เช่น ผู้ที่ตอบว่ามีความรู้เกี่ยวกับนายเตียง ไซยกาด น.ต.มนัส จารุภา โดยทราบประวัติผลงานอย่างมาก ให้ ๔ คะแนน ทราบประวัติเรื่องราวพอประมาณและจำได้ ให้ ๓ คะแนน ทราบว่าเป็นใครและทราบเรื่องบ้าง ให้ ๒ คะแนน ได้ยินชื่อแต่ไม่ทราบอะไรมาก ให้ ๑ คะแนน ไม่เคยได้ยินชื่อ ให้ ๐ คะแนน ผู้ใดคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ๑ จัดว่ามีความรู้น้อยมาก ผู้ใด

คะแนนระหว่าง ๑.๑ ถึง ๑.๕ จักมีความร่น้อย ผู้ใดคะแนนระหว่าง ๑.๕๑ ถึง ๒.๕ จักมีความร่นปานกลาง ผู้ใดคะแนนระหว่าง ๒.๕๑ ถึง ๓ จักมีความร่นมาก ผู้ใดคะแนนระหว่าง ๓.๑ ถึง ๓.๕ จักมีความร่นมากที่สุด แม้วามาตราวัดนี้จะกำหนดขึ้นอย่างง่าย ๆ และไม่สมบูรณ์ทุกประการ แต่ช่วยให้จัดระดับความร่นทางการเมืองของนิสิตได้ก็ นิสิตไม่สามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้เกินกว่า ๓.๕ เลย (โปรดพิจารณาค่าตามในภาคผนวกประกอบ)

ตาราง ๒๐

การทดสอบความร่นทางการเมือง

ความร่น	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ร่นมาก (คะแนน ๐ ถึง ๑)	— %	๖.๖%	๔.๘%	๔.๓%	๑๖.๕%	๑๒.๓%	๕.๕%
๒. ร่นปานกลาง (คะแนน ๑.๑ ถึง ๑.๕)	—	๓๓.๓	๑๓.๐	—	๒๕.๔	๒๕.๔	๑๘.๕
๓. ร่นปานกลาง (คะแนน ๑.๕๑ ถึง ๒.๕)	๒๐.๓	๔๖.๖	๔๘.๓	๓๕.๑	๔๕.๑	๓๓.๖	๔๓.๕
๔. ร่นมาก (คะแนน ๒.๕๑ ถึง ๓)	๒๑.๔	๖.๖	๒๑.๕	๒๖.๐	๖.๓	๑๒.๓	๑๔.๕
๕. ร่นมากที่สุด (คะแนน ๓.๑ ถึง ๓.๕)	๑๓.๘	—	๔.๘	๓๐.๔	—	๑.๘	๖.๓
๖. ไม่ตอบ	—	๖.๖	๒.๔	—	๑.๖	๓.๖	๒.๒
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

ผลจากการทดสอบปรากฏว่า นิสิตจำนวนมาก (แต่ไม่ถึง ๕๐%) ทุกคนมีความร่นระดับปานกลาง คือ คณะรัฐศาสตร์ ๒๐.๓ % คณะเศรษฐศาสตร์ ๔๖.๖% คณะครุศาสตร์ ๔๘.๓% คณะอักษรศาสตร์ ๓๕.๑% คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๔๕.๑% คณะวิทยาศาสตร์ ๓๓.๖% ส่วนนิสิตที่มีความร่นมากและมากที่สุด ปรากฏว่านิสิตคณะอักษรศาสตร์มีจำนวนสูงสุด (๒๖ % และ ๓๐.๔%) มากกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งมาเป็นอันดับสอง (๒๑.๔% และ ๑๓.๘%) สาเหตุอาจเป็นเพราะนิสิตคณะอักษรศาสตร์มีพื้นฐานความร่นทางประวัติศาสตร์ดีกว่า และเป็นนักอ่านมากกว่า ส่วนนิสิตคณะครุศาสตร์มาเป็นอันดับสาม (๒๑.๕% และ ๔.๘%) นิสิตคณะวิทยาศาสตร์มาเป็นอันดับสี่ (๑๒.๓% และ ๑.๘%) นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ อันดับ ๕ (๖.๓%) นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ เป็นอันดับหก (๖.๖%)

โดยสรุปแล้วนิสิตส่วนมาก (มากกว่า ๕๐ %) ทุกคณะ และโดยเฉลี่ยรวม ๖๗%) มีความรู้ทางการเมืองปานกลาง และค่อนข้างดี ลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งยืนยันว่านิสิตมีความรู้ทางการเมืองซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ส่วนนิสิตที่มีความรู้ทางการเมืองน้อยมากและน้อย มีจำนวนน้อยกว่า ๔๓ % (นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ๔๒.๓% คณะเกษตรศาสตร์ ๓๕.๕% คณะวิทยาศาสตร์ ๓๕.๓% ซึ่งใกล้เคียงกัน) และโดยเฉลี่ยแล้ว มีจำนวน ๒๔ %

๓.๕ จุดเริ่มการอ่านหนังสือพิมพ์

ตาราง ๒๑
ระยะเวลาที่เริ่มอ่านหนังสือพิมพ์

เริ่มอ่านหนังสือพิมพ์เมื่อศึกษา ระหว่างชั้น	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ป.๑ ถึง ป.๔	๑๔.๓%	๒๖.๖%	๑๔.๖%	๒๖.๐%	๑๘.๖%	๑๖.๓%	๑๘.๐%
๒. ป.๕ ถึง ป.๗	๒๘.๕	๒๐.๐	๓๑.๗	๓๐.๔	๒๗.๑	๒๖.๐	๒๖.๒
๓. มศ.๑ ถึง มศ.๓	๓๕.๗	๔๐.๐	๓๑.๗	๑๓.๐	๔๒.๓	๔๕.๐	๓๘.๐
๔. มศ.๔ ถึง มศ.๕	๗.๑	๖.๖	๑๒.๑	๘.๖	๖.๗	๑.๘	๖.๗
๕. ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๒ ในมหา- วิทยาลัย	๑๔.๓	—	๒.๔	๔.๓	๑.๖	๓.๖	๕.๐
๖. ปีที่ ๓ ถึงปีที่ ๔ ใน มหาวิทยาลัย	—	—	๒.๔	๘.๖	—	๓.๖	๒.๒
๗. ไม่ตอบ	—	๖.๖	๔.๘	๘.๖	๓.๓	๕.๕	๔.๕
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

สิ่งที่น่าสนใจจะมีความสัมพันธ์กับจุดเริ่มต้นสนใจการเมือง ก็คือการได้รับอิทธิพลจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อสารมวลชนทางการเมืองที่สำคัญ จุดเริ่มของการอ่านหนังสือพิมพ์จึงน่าจะนำมาซึ่งความสนใจการเมืองด้วย จากการสอบถามถึงจุดเริ่มในการอ่านหนังสือพิมพ์ ปรากฏว่านิสิตไม่น้อยที่เริ่มอ่านหนังสือพิมพ์ก่อนวัย ๑๐ ขวบ (ดูข้อ ๑) โดยเฉพาะนิสิตเกษตรศาสตร์มีจำนวนถึง

๒๖.๖% และนิสิตอักษรศาสตร์ ๒๖% แต่นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์กลับสนใจการเมืองเข้ามา เมื่อเข้าศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ ๑-๓ (๖.๖%) และสนใจการเมืองระหว่างศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ ๑-๒ แล้ว (๔๖.๗%) ส่วนนิสิตคณะอักษรศาสตร์กลับมีแนวโน้มสนใจการเมืองในวัยเด็กมากกว่านิสิตคณะอื่น ๆ คือ ระหว่างศึกษาชั้นประถมปีที่ ๑-๔ จำนวน ๑๓.๖% ประถมปีที่ ๕-๗ จำนวน ๑๓.๖% (โปรดดูตาราง ๑๙)

นิสิตจำนวนมากเริ่มอ่านหนังสือพิมพ์ขณะศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ มากอันดับหนึ่ง คือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีจำนวน ๓๕.๗% นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ๔๐% นิสิตคณะครู-ศาสตร์ ๓๑.๗% นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ๑๓% นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ๔๒.๓% นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ ๔๐% นิสิตเริ่มอ่านหนังสือพิมพ์ระหว่างศึกษาในชั้นประถมปีที่ ๕ - ๗ มากเป็นอันดับสอง คือ นิสิตรัฐศาสตร์ จำนวน ๒๔.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๒๐% นิสิตครูศาสตร์ ๓๑.๗% นิสิตอักษรศาสตร์ ๓๐.๔% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๗.๑% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๐% ดังนั้นช่วงเวลาที่มีนิตอายุตั้งแต่ ๑๐ - ๑๖ ปี ที่นิสิตเริ่มอ่านหนังสือพิมพ์จึงเป็นระยะเวลาที่นิสิตเริ่มพัฒนาโลกทรรศน์ทางการเมือง หรือเริ่มได้รับอิทธิพลของสื่อมวลชน จากผลการอ่านหนังสือพิมพ์ปรากฏว่าไม่ทำให้นิสิตสนใจการเมืองในทันที แต่นิสิตจะสนใจการเมืองหลังจากอ่านหนังสือพิมพ์ไปได้ระยะหนึ่ง จากตาราง ๑๙ นิสิตเริ่มสนใจการเมือง (รู้สึกตัวว่าสนใจ) เมื่อศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๕ และเริ่มเข้ามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ ๑ - ๒ แล้ว

๓.๖ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อทดสอบความเข้าใจ ความเห็นนิสิตเกี่ยวกับการปกครองประชาธิปไตย จึงได้สอบถามนิสิตว่าการปกครองประเทศไทยส่วนใหญ่ (พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๑๖) เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ แม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐบาล รัฐสภา แต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภามักจะมาจากการแต่งตั้ง หรือมีวุฒิสภาซึ่งมาจากการแต่งตั้งที่มีอำนาจเท่าเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตาราง ๒๒

การปกครองประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๑๖ ส่วนใหญ่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่

ความเห็น	รศ	ศศ	กศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. เป็นประชาธิปไตยเต็มที่	—	๖.๖%	—	—	—	๑.๘%	๐.๕%
๒. เป็นประชาธิปไตย	—	—	๒๐.๘%	—	๑.๖%	๕.๕%	๒.๙%
๓. เป็นประชาธิปไตยเล็กน้อย	๓.๕%	—	—	—	๓.๗%	๓.๖%	๒.๖%
๔. ไม่เป็นประชาธิปไตย แต่ ค่อนข้างเผด็จการ	๒๘.๕%	๕๐.๑%	๒๖.๘%	๒๑.๗%	๓๐.๕%	๑๖.๗%	๒๕.๖%
๕. เป็นประชาธิปไตยแต่เพียงชื่อ	๖๐.๗%	๕๖.๖%	๕๖.๗%	๕๓.๘%	๕๕.๑%	๖๕.๐%	๕๖.๕%
๖. ทั้งข้อ ๔ และ ๕	—	๖.๖%	๓.๗%	๒๑.๗%	๓.๗%	๑.๘%	๕.๕%
๗. อื่น ๆ	—	—	๕.๘%	๕.๗%	๓.๗%	—	๒.๖%
๘. ไม่ทราบ/ทัศนคติไม่ถูก	—	—	—	๕.๗%	๕.๕%	—	๒.๖%
๙. ไม่ตอบ	๓.๑%	—	๒.๕%	—	—	๑.๘%	๑.๕%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๓๖

ที่นี้ส่วนใหญ่มองเห็นว่า การปกครองประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๑๖ เป็นประชาธิปไตยแต่เพียงชื่อ ความเห็นนิสิตรัฐศาสตร์ มีจำนวน ๖๐.๗% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๖.๖% นิสิตกฎหมาย ๖% นิสิตอักษรศาสตร์ ๕๓.๘% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๕๕.๑% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๖๕% ส่วนความเห็นอันดับรองลงมาคือเห็นว่าการปกครองไทยไม่เป็นประชาธิปไตย แต่ค่อนข้างเผด็จการ โดยนิสิตคณะรัฐศาสตร์เลือกตอบข้อนี้จำนวน ๒๘.๕% คณะเศรษฐศาสตร์ ๕% คณะกฎหมาย ๒๖.๘% คณะอักษรศาสตร์ ๒๐.๗% คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๓๐.๕% คณะวิทยาศาสตร์ ๑๖.๗% แต่มีนิตจำนวนน้อยที่เห็นว่าประเทศไทยปกครองแบบประชาธิปไตยเต็มที่ หรือเป็นประชาธิปไตย (ข้อ ๑, ๒)

การที่นิสิตส่วนใหญ่มองเห็นว่าการปกครองของไทยไม่เป็นประชาธิปไตยแต่ค่อนข้างเผด็จการ หรือเป็นประชาธิปไตยแต่เพียงชื่อเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่านิสิตมีความเข้าใจหลักการการปกครองประชาธิปไตยได้พอสมควร แมว่าตำราการศึกษาวิชาสังคมในโรงเรียนมัธยมจะอธิบายว่าการปกครอง

ของไทยเป็นประชาธิปไตยโดยไม่ได้อธิบายในรายละเอียด (๒) แต่นิสิตได้รั้ความรูจากสื่อมวลชนจากสถาบันการศึกษาและจากกลุ่มเพื่อนพ้องจะเข้าใจการเมืองไทยได้ อย่างไรก็ตามโดยที่นิสิตตอบคำถามเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ หลังจากการเดินขบวนโค่นล้มรัฐบาลทหารสำเร็จเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ ความเห็นของนิสิตจึงอาจเป็นปฏิกริยาตอบตามการปกครองโดยทหาร กล่าวคือได้รับอิทธิพลจากความรู้สึกไม่พอใจ การปกครองเต็มอญมาก ขณะเดียวกันสื่อมวลชนเผยแพร่หลักการประชาธิปไตยอย่างมาก นิสิตจึงมีความเห็นมีความเข้าใจถูกต้อง ส่วนนิสิตที่ตอบว่าเป็นประชาธิปไตยนิตินอยแสดงว่านิตินยังมองโลกในแง่ดีบ้าง จึงไม่คิดว่าการปกครองที่ผ่านมาเป็นเผด็จการ แต่เห็นว่ามีควมดี มีความเป็นประชาธิปไตยอยุ่บาง

๔. ความรู้สึก ความเชื่อมั่นของนิสิตที่มีต่อระบบการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย และต่อระบบการเมืองเผด็จการ

การศึกษาจะให้นิสิตแสดงความคิดเห็น ความเชื่อของตนต่อรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย ความเห็นเกี่ยวกับการตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ ความเห็นต่อการปกครองเผด็จการ คำตอบของนิสิตจะแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่มีต่อการปกครองประชาธิปไตย ว่านิตินมีความศรัทธาการปกครองประชาธิปไตยหรือไม่เพียงใด และแสดงให้เห็นถึงโลกทรรศน์ทางการเมืองของนิสิตด้วย

๔.๑ ความเหมาะสมที่จะนำประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย

(๒) คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์ ๒๕๑๕) หน้า ๑๖๑ - ๑๖๓

ตาราง ๒๓

รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยกับความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย

คิดว่า	รศ	ตศ	กศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. เหมาะสม	๒๘.๕%	—	๓๑.๓%	๑๓.๐%	๒๘.๘%	๒๑.๘%	๒๓.๕%
๒. เหมาะสมโดยมีเงื่อนไข	๑๔.๓	—	๔.๘	๑๓.๐	๑๓.๕	๑๓.๖	๘.๕
เหมาะสม	๔๒.๘	—	๓๖.๕	๒๖.๐	๒๖.๓	๒๕.๕	๓๒.๕
๓. ไม่เหมาะสม	๓๒.๑	๓๓.๓	๒๘.๒	๓๘.๐	๒๐.๓	๒๓.๖	๒๓.๑
๔. ไม่เหมาะสมโดยมีเงื่อนไข	๓.๕	—	—	๔.๓	—	๑.๘	๑.๓
ไม่เหมาะสม	๓๕.๒	๓๓.๓	๒๘.๒	๓๑.๕	๒๐.๓	๒๕.๕	๒๘.๕
๕. ไม่แน่ใจ/ตอบไม่ถูก	๑๐.๓	๕๓.๓	๒๖.๘	๘.๖	๒๕.๕	๓๐.๖	๒๘.๕
๖. อื่น ๆ	๓.๕	—	—	๑๓.๓	๕.๐	—	๓.๖
๗. ไม่ตอบ	๓.๑	๑๓.๓	๓.๓	๔.๓	๖.๓	๕.๕	๖.๓
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

เพื่อทราบถึงความเชื่อมั่นในการปกครองประชาธิปไตย จึงได้สอบถามนิสิตว่ารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย ถ้า นิสิตตอบว่าเหมาะสมย่อมแสดงว่า นิสิตมีความนิยม มีความเชื่อมั่นในการปกครองประชาธิปไตย และมีความต้องการให้ประเทศไทยปกครองแบบประชาธิปไตย แม้ว่าจะล้มลุกคลุกคลานอย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ นิสิตตอบว่า ไม่เหมาะสม ซึ่งให้เห็นว่า นิสิตไม่คอยเชื่อมั่นในความก้าวหน้าการปกครองประชาธิปไตยมากนัก หรือ อาจเป็นไปได้ว่า นิสิตเชื่อมั่นว่าการปกครองประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่เหมาะกับสังคมไทย เพราะเกิดความวุ่นวาย การเดินตาม ประท้วงบ่อย ๆ ลักษณะนี้แสดงว่า นิสิตเป็นพวก Realist

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตมีความเห็นก้ำกึ่งกัน นิสิตบางคนเห็นว่า การปกครองประชาธิปไตยเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทยมากกว่า ไม่เหมาะสม คือนิสิตคณะรัฐศาสตร์ ๕๒.๕%

นิสิตคณะครุศาสตร์ ๓๖.๕% คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๔๖.๗% เห็นว่าเหมาะสม ในขณะที่นิสิตอีกจำนวนหนึ่ง คือ ๓๕.๖% และ ๒๕.๖% และ ๒๐.๗% เห็นว่าไม่เหมาะสม (ตามลำดับ)

ส่วนนิสิตอักษรศาสตร์ ๔๓.๕% ตอบว่าไม่เหมาะสมจำนวนอีก ๒๖% ตอบว่าเหมาะสม ส่วนนิสิตเศรษฐศาสตร์ ๓๓.๗% ตอบว่าไม่เหมาะสม และไม่มีนิสิตตอบว่าเหมาะสมเลย เพราะนิสิตเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เลือกตอบขอไม่แน่ใจ (ข้อ ๕) ถึง ๕๓.๗% ส่วนนิสิตวิทยาศาสตร์มีความเห็นเท่ากันคือ เหมาะสมและไม่เหมาะสม ๒๕.๕%

เมื่อพิจารณาคำตอบนิสิตที่ตอบว่าไม่เหมาะสม (ข้อ ๓) จะพบว่ามีนิสิต ๓ คณะ คือ อักษรศาสตร์ ๓๕.๑% เศรษฐศาสตร์ ๓๓.๗% วิศวกรรมศาสตร์ ๓๒.๑% ตอบว่าการปกครองประชาธิปไตย ไม่เหมาะสม จำนวนนิสิตดังกล่าวสูงเพราะมีปริมาณถึง ๑ ใน ๓ ของนิสิตทั้งหมดในแต่ละคณะ คำตอบเช่นนี้ให้เห็นว่านิสิตไม่เชื่อมั่นการปกครองประชาธิปไตยมากนักว่าจะคงอยู่และใช้ได้ดีกับประเทศไทย

ในกรณีที่มีนิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๓.๗% วิทยาศาสตร์ ๔๓.๖% ครุศาสตร์ ๒๖.๕% วิศวกรรมศาสตร์ ๒๕.๕% ตอบว่าไม่แน่ใจ/ตอบไม่ถูก ขอมแสดงให้เห็นว่านิสิตเหล่านี้ไม่เชื่อมั่น ไม่นิยมประชาธิปไตยเท่าใดนัก เพราะนิสิตยอมจะยอมรับระบบการปกครองใด ๆ ก็ได้ในเมื่อไม่มีจุดยืนของตนเอง

๔.๒ ความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์

ตาราง ๒๔

ความเห็นในการยอมให้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

ความเห็น	รศ	กศ	คศ	ดศ	วศ	วท	รวม
๑. เห็นควร	๒๑.๘%	๑๓.๓%	๒๔.๓%	๓๕.๑%	๒๒.๘%	๑๔.๕%	๒๑.๗%
๒. ไม่เห็นด้วย	๗๑.๕	๖๖.๖	๖๐.๕	๔๗.๕	๕๑.๕	๖๑.๕	๕๘.๕
๓. ไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก	๗.๑	๒๐.๑	๕.๗	๑๓.๕	๒๗.๑	๒๓.๖	๑๘.๕
๔. ไม่ตอบ	—	—	๔.๕	—	—	—	๐.๕
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๕	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยเสรีประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้ว เช่นในยุโรปตะวันตก และสหรัฐอเมริกา จะเป็นสิ่งธรรมดาและแสดงถึงหลักประกันเสรีภาพทางการเมืองที่ประชาชนจะ ยึดถือปฏิบัติได้ สำหรับประเทศด้อยพัฒนาและขาดเสถียรภาพทางการเมือง มีความเชื่อกันว่าการจัดตั้ง พรรคคอมมิวนิสต์จะนำมาซึ่งการขัดแย้งทางการเมืองและอาจนำไปสู่สงครามกลางเมืองได้ ทั้งนี้เพราะ พรรคคอมมิวนิสต์ยึดถือความเชื่อนั่นพื้นฐานต่างกับหลักการประชาธิปไตย และได้รับการสนับสนุนจากประเทศ มหาอำนาจในการใช้กำลังเข้าต่อสู้เพื่อโค่นล้มอำนาจปกครองในขณะเดียวกันฝ่ายขวาที่ไม่ต้องการและไม่ ยากให้พรรคคอมมิวนิสต์โดยถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการสนับสนุนจากมหาอำนาจในท้องถิ่นคอมมิวนิสต์ ดังนั้นการต่อสู้ตามวิถีทางประชาธิปไตยโดยผ่านรัฐสภาระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายขวาและฝ่าย ประชาธิปไตย จึงไม่เกิดขึ้น

จากการสอบถามความเห็นของนิสิตว่า สมควรให้กฎหมายยอมให้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ ขึ้นในประเทศไทยหรือไม่ ปรากฏว่า นิสิตส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการให้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ (ยกเว้นคณะอักษรศาสตร์) คือ นิสิตรัฐศาสตร์ ๗๑.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๖๖.๖% นิสิตกฎหมาย ๖๐.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๕๐.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๖๑.๕% การที่นิสิตไม่เห็นด้วยกับการยอม ให้พรรคคอมมิวนิสต์นั้นแสดงให้เห็นว่านิสิตมีความหวาดระแวงภัยคอมมิวนิสต์ หรือยังเห็นว่าสภาพการเมือง

การเมือง เศรษฐกิจและสังคมยังไม่พร้อมก็ได้ ลักษณะเช่นนี้อาจมองได้ว่าเป็นลัทธิที่มีลักษณะจารีตนิยม (Conservative) หรือฝ่ายชายเชื่อว่า เป็นความคิดที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายจักรพรรดินิยมอเมริกาที่ปลูกฝังคอมมิวนิสต์อย่างฝังหัว อย่างไรก็ตามการตอบว่าไม่เห็นด้วยก็ อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่าลัทธิมีความเชื่อมั่นและความศรัทธาประชาธิปไตยอย่างมากและไม่ต้องการปกครอง แบบคอมมิวนิสต์ จะเห็นว่าการนิสิตรัฐศาสตร์ ตอบว่าไม่เห็นด้วยจำนวนมากสุดถึง ๓๖.๘% นิสิตเศรษฐศาสตร์ อันดับสอง ๒๖.๖% ในขณะที่นิสิตอักษรศาสตร์ตอบไม่เห็นด้วยจำนวนน้อยที่สุด ๑๗.๘% ซึ่งน้อยกว่าครึ่ง หนึ่ง

เมื่อพิจารณาถึงกรณีที่มีลัทธิตอบว่าเห็นด้วยกับการยอมให้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ มีข้อ สังเกตว่า นิสิตอักษรศาสตร์ มากเป็นอันดับหนึ่งถึง ๓๕.๑% ที่ตอบว่าเห็นด้วย นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๔.๓% เป็นอันดับสอง นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ อันดับสาม ๒๒.๑% นิสิตรัฐศาสตร์อันดับสี่ ๒๑.๘% นิสิตวิทยา - ศาสตร์อันดับห้า ๑๘.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๓.๓% เป็นอันดับหก การที่นิสิตตอบว่าเห็นด้วยนี้อาจ เป็นไปได้อย่างไรที่ไม่พึงพอใจระบบการเมืองที่เป็นอยู่ หรือต้องการให้เปิดเสรีภาพทางการเมืองอย่างเต็มที่ หรือลัทธิเป็นนิยมฝ่ายชายค่อนข้างมาก ในเรื่องนี้ ดร. เกโซ สวานานนท์ เห็นว่านักเรียนครูและนิสิตอักษร ศาสตร์ มักเป็นพวกนิยมฝ่ายชายมากกว่านิสิตคณะอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะพวกนักเรียนครูมักมาจากครอบครัวที่ ยากจน แต่เรียนเก่ง จึงมีโอกาสศึกษาสูงโดยสอบได้รับทุนศึกษาสูงขึ้นเรื่อย ๆ มักจะไม่ค่อยพอใจสภาพที่ เป็นอยู่ ส่วนนิสิตอักษรศาสตร์มีความคิดที่ค่อนข้างเพ้อฝันและบางคนยากจน จึงต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความก้าวหน้าตามอุดมคติ ส่วนนิสิตรัฐศาสตร์มีโอกาสศึกษาระบบการเมืองมามาก กลับเห็นด้วยกับการให้ใหม่ พรรคคอมมิวนิสต์ในจำนวนค่อนข้างน้อย ๒๑.๘% ถือเป็นอันดับที่สี่ (อาจน้อยสุด ถ้านิสิตวิทยาศาสตร์และ เศรษฐศาสตร์ จะไม่เลือกตอบว่าไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก) ทั้งนี้อาจเป็นไปได้อย่างไรที่นิสิตรัฐศาสตร์มีความรัก ใฝ่เกี่ยวกับระบบการเมือง การปกครอง หรือได้รับการปลูกฝังให้นิยมประชาธิปไตยมาก จึงไม่ค่อยเห็นด้วย

ส่วนนิสิตที่ตอบว่า ไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก มีจำนวนไม่น้อย คือ นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๒๑% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๗.๑% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๓.๖% การตอบเช่นนี้จะวิเคราะห์ได้ว่านิสิตกลุ่มนี้ มีลักษณะเฉื่อย หรือสะเทิน (Neutral) ไม่นับใจในตนเอง ไม่มีปฏิกิริยาต่อต้านฝ่ายชาย

๔.๓ การเคารพมติคนส่วนใหญ่ - ปฏิกริยาต่อฝ่ายชาย

ตาราง ๒๕

ปฏิกริยาต่อข้อสมมุติที่ว่า ถ้าพรรคคอมมิวนิสต์ชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาล

ความเห็น	รศ	ศก	กศ	อส	วศ	วท	รวม
๑. ยอมรับ ท่องเคารพมติคนส่วนใหญ่	๕๗.๑%	๕๓.๗%	๕๖.๑%	๗๘.๒%	๖๕.๕%	๖๑.๘%	๖๓.๗%
๒. ไม่ยอมรับ แต่ไม่คัดค้าน	๑๐.๗	๑๓.๓	๗.๗	๘.๖	๑.๕	๕.๘	๗.๒
๓. ไม่ยอมรับ ไทยจะเป็นคอมมิวนิสต์ไม่ได้	๑๔.๒	๖.๒	๕.๗	๕.๗	๑๐.๑	๑๐.๕	๕.๕
๔. ไม่ยอมรับ จะคัดค้าน และล้มล้างรัฐบาลคอมมิวนิสต์	๗.๑	—	๗.๗	๕.๓	๖.๗	๑๐.๕	๗.๒
๕. ไม่มีความเห็น/ตอบไม่ถูก	๑๐.๗	๒๐.๘	๑๕.๒	—	๑๑.๘	๗.๒	๑๐.๘
๖. ไม่ตอบ	—	๖.๒	๕.๘	๕.๗	—	—	๖.๕
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

หลักการของประชาธิปไตยอย่างหนึ่งก็คือ การเคารพมติคนส่วนใหญ่ การยอมรับนับถือมติของประชาชน จากการตั้งข้อสมมุติว่า ถ้าหากประเทศไทยยอมให้พรรคคอมมิวนิสต์ และได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งเข้าในรัฐสภา จนได้สิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล นิสิตจะยอมรับรัฐบาลโดยพรรคคอมมิวนิสต์หรือไม่ (ทั้งนี้โดยไม่เปลี่ยนแปลงสถาบันศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะมีฉะนั้นคงไม่มีใครยอมรับรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์) ถ้านิสิตตอบว่ายอมรับยอมแสดงว่า นิสิตมีความยึดถือหลักการประชาธิปไตย ถ้านิสิตตอบว่าไม่ยอมรับ แต่ไม่คัดค้านแสดงว่า นิสิตมีความเป็นกลางหรือไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยว ส่วนนิสิตที่ตอบว่าไม่ยอมรับ ประเทศไทยจะเป็นคอมมิวนิสต์ไม่ได้ แสดงว่า นิสิตมีปฏิกริยาต่อต้านคอมมิวนิสต์ และน่าจะต้องการให้มีการปกครองประชาธิปไตยสำหรับนิสิตที่ตอบว่าไม่ยอมรับ และจะคัดค้านหรือสนับสนุนให้มีการล้มล้างรัฐบาลคอมมิวนิสต์ ลักษณะเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า นิสิตมีปฏิกริยาต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง และต้องการให้มีการปกครองในรูปแบบที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ขณะเดียวกันน่าจะหวังใตว่า นิสิตกลุ่มนี้เป็นพวกที่จะต่อต้านคอมมิวนิสต์เพื่อประชาธิปไตย ในทัศนะของฝ่ายชายอาจกล่าวหาว่า นิสิตกลุ่มนี้เป็นพวกขวาจัด หรือเผด็จการ

อย่างไรก็ตาม นิสิตที่ตอบว่าต้องการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ก็แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในความสามารถ
ของตนเองในการเข้าแก้ไขสถานการณ์ (Activist) ซึ่งจะเป็นลักษณะตรงข้ามกับผู้ที่ตอบว่า
ยอมรับ แต่ไม่คัดค้าน (ข้อ ๕) หรือไม่มีความเห็น/ตอบไม่ถูก (ข้อ ๕)

จากคำตอบของนิสิตพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ยึดถือและยอมรับหลักการประชาธิปไตย โดยนิสิต
ส่วนใหญ่ (๖๓.๓%) ตอบว่ายอมรับรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขณะการเลือกตั้ง โดแกนีสตรัฐศาสตร์ ๕๗.๓%
นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๓.๓% นิสิตกฏศาสตร์ ๕๖% นิสิตอักษรศาสตร์ ๓๘.๖% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์
๖๕.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๖๑.๘% จากความเห็นดังกล่าว นิสิตอักษรศาสตร์ยอมรับรัฐบาลคอมมิวนิสต์
มากที่สุดถึง ๓๘.๖% ในขณะที่นิสิตรัฐศาสตร์มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยมากที่สุด
กลับเห็นชอบด้วยเป็นอันดับที่สี่ เพียง ๕๗.๓% ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า นิสิตคณะอักษรศาสตร์ นอกจากยึด
มั่นในหลักการประชาธิปไตยอย่างมากแล้ว อาจเป็นไปได้ว่า นิสิตคณะอักษรศาสตร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์น้อย
ที่สุด (ดูตารางที่แนบมาประกอบ)

ส่วนนิสิตที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ หรืออาจเรียกได้ว่าฝ่ายขวา หรือฝ่ายประชาธิปไตยนั้น กลับมี
จำนวนน้อยมาก คือ นิสิตวิทยาศาสตร์มากที่สุดเพียง ๑๐.๙% นิสิตกฏศาสตร์ ๗.๓% นิสิตรัฐศาสตร์
๗.๓% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๖.๓% นิสิตอักษรศาสตร์ ๔.๓% ส่วนนิสิตเศรษฐศาสตร์ไม่ต่อต้านเลยและ
ตอบว่าไม่มีความเห็น/ตอบไม่ถูกต้องคนชวามากถึง ๕% ซึ่งเป็นพวกเฉยหรือสะเทินต่อคอมมิวนิสต์

๔.๔ ปฏิกริยาต่อรัฐบาลเผด็จการเต็มประสิทธิผล

ตาราง ๒๖

ปฏิกริยาของสมมุติว่าถ้าหากมีการปฏิบัติและปกครองแบบจอมพลสฤษดิ์

ความเห็น	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. เห็นควยและสนับสนุน ท้องการ	๑๔.๗%	๖.๖%	๑๒.๑%	๒๑.๗%	๑๓.๕%	๒๕.๕%	๑๖.๗%
ความสงบสุขและความเจริญทางเศรษฐกิจ							
๒. เห็นควยและสนับสนุน ถ้าหากผู้นำไม่โกงกิน	๔๖.๘	๖๐.๑	๕๑.๒	๔๓.๘	๔๕.๑	๔๑.๘	๔๖.๑
๓. เห็นควยโดยมีเหตุผลและเงื่อนไขอื่น ๆ	๓.๕	—	—	—	๓.๗	๑.๘	๑.๘
เห็นควย รวม	๖๑.๒	๖๖.๖	๖๓.๗	๖๕.๕	๖๐.๘	๖๕.๑	๖๓.๘
๔. ไม่เห็นควย โดยไม่มีเหตุผล/เงื่อนไขอื่น ๆ	—	—	—	—	๑.๖	๕.๕	๑.๘
๕. ไม่เห็นควย แต่ไม่คัดค้าน	๑๔.๓	๖.๖	๕.๗	—	๑๐.๑	๑๐.๕	๕.๕
๖. ไม่เห็นควย และคัดค้าน	๒๑.๔	๑๓.๓	๑๗.๑	๑๓.๑	๒๓.๘	๑๒.๗	๑๗.๑
ไม่เห็นควย รวม	๓๕.๗	๑๕.๕	๒๖.๗	๑๓.๑	๓๕.๕	๒๕.๑	๒๘.๕
๗. ไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก/ไม่แสดงความเห็น	—	๖.๖	๗.๑	๔.๗	๑.๖	๑.๘	๓.๖
๘. อื่น ๆ	๓.๕	๖.๖	๒.๕	๑๓.๑	๑.๖	—	๓.๑
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

ความเห็นเกี่ยวกับการยอมรับใหม่พรรคคอมมิวนิสต์และการยอมรับรัฐบาลคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่พอจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของนิสิตที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยบ้าง แต่จากคำถามที่ว่า มีคนกล่าวว่า สมัยจอมพลสฤษดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี สามารถทำให้อันธพาลราบคาบ ไม่มีการลอบวางเพลิงบ้านเมืองพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปมาก ถ้าหากสมมุติว่าในอนาคตมีคณะทหารหรือคณะบุคคลทำการปฏิวัติและปกครองแบบเดียวกัน จนทำให้บ้านเมืองพัฒนาก้าวหน้าเช่นเดียวกัน นิสิตมีความเห็นอย่างไร

ถ้าหากนิสิตตอบว่าเห็นด้วยยอมแสดงว่านิสตินิยมชมชอบต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ หรือประสิทธิผล (Effectiveness) มากกว่า ความชอบธรรมของรัฐบาล (Legitimacy) หรือความเป็นประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นแนวโน้มว่านิสตินิยมระบบเผด็จการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนนิสิตที่ไม่เห็นด้วยและมีแนวโน้มจะคัดค้านยอมแสดงว่านิสิตเกลียดชังระบบเผด็จการ และน่าจะเชื่อถือความนิยมนิยมประชาธิปไตย

จากคำตอบของนิสิตที่ตอบว่าเห็นด้วยและสนับสนุน เพราะจุดมุ่งหมายของชาติคือความสงบสุข และความเจริญทางเศรษฐกิจจำนวนมาก คือ นิสิตรัฐศาสตร์ ๑๘.๗% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๖.๖% นิสิตครูศาสตร์ ๑๒.๑% นิสิตอักษรศาสตร์ ๒๑.๗% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๑๓.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๕.๕% ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่านิสิตคำนึงถึงประสิทธิผลของการปกครองมากกว่าความชอบธรรม ในขณะที่เดียวกันจะแสดงว่านิสิตกลุ่มนี้มีลักษณะชาตินิยมอย่างมาก จึงยอมจำนนไม่ต่อต้าน ทั้งนี้เพื่อความสงบสุข และความเจริญทางเศรษฐกิจ นั่นก็คือ ชาติจะเห็นวอนิสิตวิทยาศาสตร์มากอันดับหนึ่ง ๒๕.๕% นิสิตอักษรศาสตร์มากเป็นอันดับสอง ๒๑.๗% ซึ่งจิตว่าค่อนข้างมาก

ส่วนนิสิตจำนวนมากตอบว่าเห็นด้วยและสนับสนุน ถ้าหากผู้นำไม่โกงกิน เช่น นิสิตรัฐศาสตร์ ๔๖.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๒๕% นิสิตครูศาสตร์ ๕๑.๒% นิสิตอักษรศาสตร์ ๔๗.๘% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๔๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๔๑.๕% เมื่อรวมกับนิสิตที่ตอบว่าเห็นด้วยโดยมีเหตุผลและเงื่อนไขอื่น ซึ่งนิสิตแสดงความคิดเห็นส่วนตัว ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่มากกว่า ๖๕% เห็นด้วยกับการปฏิวัติและปกครองแบบจอมพลสฤษดิ์ ถ้าหากทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าคำตอบเช่นนี้ยอมแสดงว่านิสิตส่วนใหญ่ไม่นิยม ไม่ศรัทธา ไม่เชื่อมั่นการปกครองประชาธิปไตย อย่างจริงจัง โดยมีนิสิตอักษรศาสตร์เป็นอันดับหนึ่ง ๖๕.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ อันดับสอง ๖๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์อันดับสาม ๖๖.๖% นิสิตครูศาสตร์อันดับสี่ ๖๓.๗% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์อันดับห้า ๖๐.๕% นิสิตรัฐศาสตร์อันดับหก ๖๐.๖%

เมื่อหันมาพิจารณาคำตอบของนิสิตที่ไม่เห็นด้วยและคัดค้าน (เผด็จการที่มีประสิทธิผล) จะพบว่านิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๓.๘% มากเป็นอันดับหนึ่ง ตอบว่าจะต่อต้านและคัดค้าน นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๑.๕% เป็นอันดับสอง นิสิตครูศาสตร์ ๑๗% เป็นอันดับสาม นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๓.๗% เป็นอันดับสี่

นิติตักษศาสตร์ ๑๓% เป็นอันดับห้า นิติตวิทยาศาสตร์ ๑๒.๗% เป็นอันดับหก นิติตกลุ่มนี้จะแสดงถึงความเป็นผู้ต่อต้านเผด็จการและพิทักษ์ประชาธิปไตย

สำหรับนิติตทั้งหมดที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย จะพบว่านิติตรัฐศาสตร์มาเป็นอันดับหนึ่ง ๓๕.๗% นิติตวิศวกรรมศาสตร์ ๓๕.๘% เป็นอันดับสอง ในขณะที่อักษรศาสตร์เป็นอันดับสุดท้าย ๑๓.๘%

จากปฏิกริยาที่นิติตแสดงออกต่อการปฏิวัติและการปกครองเผด็จการนี้ พอจะสรุปได้ว่า นิติตส่วนใหญ่พึงพอใจ ถ้าหากระบบเผด็จการมีประสิทธิผลในการพัฒนาความเจริญ โดยเฉพาะนิติตอักษรศาสตร์มาเป็นอันดับหนึ่ง คำตอบเช่นนี้ ส่อให้เห็นว่านิติตมีความนิยมเผด็จการ ไม่ต้องการความวุ่นวาย และไม่คอยพึงพอใจในสภาพการเมืองที่เป็นอยู่มากนัก (สมัยอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี) จึงมองย้อนกลับไปที่หาอดีต คำตอบเช่นนี้ยอมแสดงให้เห็นถึงขั้นทรายตอระบอบประชาธิปไตยในอนาคต ซึ่งมีนิติตนิยมชมชอบอยู่มาก และไม่มีนิติตสักกี่คนที่คิดจะต่อต้านเผด็จการ ดังนั้นไม่ว่าชายหรือชวา ประชาธิปไตยหรือคอมมิวนิสต์ นิติตจะเลื่อมเลอาประสิทธิผลในการบริหารประเทศมากกว่าการคำนึงถึงระบบ

๔.๕ ความเชื่อมั่นในตนเอง

ตาราง ๒๗

ความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง

การรับตำแหน่งหัวหน้าชนปีที่ ๔	รศ	ศศ	กศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. รับผิดชอบ เพราะเชื่อว่าทำ งานได้สบาย	๑๓.๘%	๒๐.๑%	๒๖.๘%	๔๓.๘%	๑๘.๖%	๒๑.๘%	๒๓.๘%
๒. ไม่แน่ใจ เพื่อนสนับสนุนมาก ของรับ	๓๘.๖%	๔๖.๖%	๒๘.๖%	๒๖.๑%	๒๓.๑%	๓๘.๖%	๓๑.๑%
๓. รับผิดชอบมีเงินโชน	๓.๘%	๖.๖%	๒.๘%	๘.๑%	—	๓.๖%	๒.๑%
รับผิดชอบ รวม	๖๐.๘%	๗๓.๖%	๕๘.๘%	๗๘.๑%	๔๘.๖%	๕๘.๖%	๕๘.๘%
๔. รับผิดชอบ ไม่มีประสบการณ์/ ความสามารถ	๑๘.๑%	๑๓.๑%	๑๒.๑%	๘.๖%	๒๒.๑%	๒๐.๑%	๑๒.๑%
๕. ไม่รับผิดชอบ ไม่อยากทำงาน	—	—	๘.๘%	๘.๖%	๘.๑%	๓.๖%	๘.๘%
๖. ไม่รับผิดชอบ ไม่มีเวลาและ เหตุอื่น ๆ	๓.๘%	—	๒.๘%	—	๘.๑%	๑.๘%	๒.๑%
	๑๓.๘%	๑๓.๑%	๑๘.๑%	๑๓.๖%	๓๘.๖%	๒๘.๑%	๒๘.๑%
๗. ไม่แน่ใจ ไม่ทราบ แลวแต่ เหตุการณ์	๑๘.๑%	๑๓.๑%	๑๓.๑%	—	๑๖.๑%	๓.๖%	๑๑.๑%
๘. อื่น ๆ	๓.๘%	—	๒.๘%	๘.๑%	—	๑.๘%	๒.๑%
๙. ไม่ตอบ	๓.๘%	—	๒.๘%	—	๑.๖%	๘.๑%	๒.๑%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๘	๕๕	๒๒๐

ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยได้แก่ ความเชื่อมั่นในความสามารถและบทบาทของตนเอง (Political Efficacy) ประชาชนจะเชื่อมั่นในบทบาทของตนในการเรียกร้องให้สมาชิกรัฐสภา รัฐบาล ข้าราชการของรัฐ ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อ —

ประโยชน์ของสังคม หรือดำเนินการต่าง ๆ เพื่อชุมชนได้ในการทดสอบความเชื่อมั่นในความสามารถของ
 นิสิต จึงได้ตั้งข้อสมมุติว่า ถ้าหากหัวหน้าชั้นปีที่ ๔ เกิดลาออก นิสิตคิดจะรับตำแหน่งทำงานใดหรือไม่
 ถ้าหากเพื่อน ๆ เห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมและขอรองให้ดำรงตำแหน่ง ในกรณีนี้ นิสิตตอบว่ารับไม่
 แสดงว่า นิสิตต้องมั่นใจในความสามารถของตนเอง ที่จะทำงานและรับผิดชอบที่สูงพอควร ถ้าตอบว่ารับไม่
 ใด เพราะไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความสามารถ แสดงถึงลักษณะ Weak Personality

ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นิสิตส่วนใหญ่ตอบว่ารับได้ (ยกเว้น นิสิตวิศวกรรมศาสตร์)
 แต่ นิสิตที่ตอบว่ารับตำแหน่งหัวหน้าชั้นปีที่ ๔ ใดแน่ เพราะเชื่อว่าทำงานได้สบายมีจำนวนน้อย นิสิตถูกจัด
 แสดงถึงความมั่นใจในระดับสูงมาก คือ นิสิตอักษรศาสตร์ ๘๗.๘% วิศวกรรมศาสตร์ ๖๖.๘%
 นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๑.๘% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๒๐% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๑.๘% นิสิตรัฐศาสตร์
 ๑๓.๘% ซึ่งน้อยที่สุด

นิสิตที่ตอบว่ารับได้ส่วนมากจะเลือกตอบว่าไม่แน่ใจ ถ้าเพื่อนสนับสนุนมากต้องรับไว้ ลักษณะ
 เช่นนี้อาจเชื่อได้ว่า นิสิตไม่ค่อยมั่นใจตนเองนัก หรือไม่คอยอยากจะทำงาน แต่ต้องการแรงสนับสนุนจาก
 เพื่อน ผู้ตอบข้อนี้อาจจัดว่ามี ego น้อยกว่าผู้ตอบข้อ ๑ นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๘๖.๒% นิสิตรัฐ -
 ศาสตร์ ๓๘.๒% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๓๘.๘% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๘.๒% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๗.๑%
 นิสิตอักษรศาสตร์ ๒๒% เลือกตอบว่าไม่แน่ใจต้องมีเพื่อนสนับสนุน

มี นิสิตจำนวนเล็กน้อยที่ตอบว่าจะรับโดยตั้งใจอื่น ๆ มีข้อน่าสังเกตว่า เรื่องการรับ
 ตำแหน่งหัวหน้าชั้นปีที่ ๔ นี้ มีข้อแตกต่างกันไม่น้อย กล่าวคืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าชั้นปี
 ที่ ๔ ในแต่ละคณะย่อมไม่เหมือนกัน คณะวิศวกรรมศาสตร์มี นิสิตมาก และเป็น นิสิตชายเกือบทั้งหมด ปริมาณ
 งานและปัญหาจึงย่อมมากกว่า นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีน้อย และมี นิสิตหญิงมาก ความรู้สึกมั่นใจของ นิสิต
 จึงอาจน้อยลงบ้าง นิสิตจึงต้องการแรงสนับสนุนจากเพื่อน

โดยสรุปแล้ว นิสิตส่วนใหญ่ (๕๕.๘%) ตอบว่าจะรับตำแหน่งหัวหน้าชั้นปีที่ ๔ ใด
 ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมั่นในบทบาทและความสามารถของตนเอง

ส่วนนิสิตที่ตอบว่าไม่รับนั้น นิสิตที่ตอบว่ารับไม่ได้ ไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความสามารถ ยอมรับให้เห็นถึงความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง (Weak Personality) และแสดงถึงความเจ้อย ความเป็นผู้ตาม (Submissive) จะพบวานิสิตวิศวะกรรมศาสตร์จำนวนถึง ๒๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๐% นิสิตรัฐศาสตร์ ๑๔.๓% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๓.๓% นิสิตกฎหมาย ๑๒.๑% นิสิตอักษรศาสตร์ ๘.๖%

ส่วนนิสิตที่ตอบว่าไม่รับเด็ดขาด ไม่อยากทำงาน มีจำนวนน้อย แต่แสดงถึงลักษณะ Weak Personality และความแปลกแยก (Alienate) มากที่สุด พวกนี้จึงไม่ต้องการเข้ารับฝึกซ้อม เขายังเกี่ยวกิจกรรมทาง ๆ นิสิตอักษรศาสตร์มีจำนวน ๘.๖% นิสิตวิศวะกรรมศาสตร์ ๘.๘% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๗.๕% นิสิตกฎหมาย ๘.๘% ในทำนองเดียวกับผู้ที่ตอบว่าไม่แน่ใจ ไม่ทราบ แลวแต่เหตุการณ์ยอมแสดงถึงความรู้สึกแปลกแยก ไม่มั่นใจในบุคลิกภาพ ความสามารถของตนเอง และไม่อยากจะไปรับฝึกซ้อม แต่ตอบเลยมา ซึ่งอาจมีระดับความไม่มั่นใจ น้อยกว่าผู้ตอบว่าไม่รับเด็ดขาด (ขอ ๘)

๕. บทบาทของนิสิตและความคาดหวังที่จะมีบทบาทต่อสังคมและการเมือง

บทบาทของนิสิตที่มีส่วนรวมในกิจกรรมในคณะ ในมหาวิทยาลัยจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสนใจของนิสิตที่มีความผูกพันต่อสังคมส่วนรวมเพียงใด บทบาทต่าง ๆ ที่แสดงออกจะก่อให้เกิดประสบการณ์ ความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเอง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นการประท้วง การเดินขบวน การเรียกร้องต่าง ๆ ยอมช่วยให้นิสิตมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงควรจะนำมาซึ่งความสามารถในทางการเมือง (Political Efficacy) และความผูกพันต่อการเมือง (Political Involvement)

๕.๑ การมีส่วนร่วมในกรรมการนิสิตและองค์การบริหารของมหาวิทยาลัย สิ่งที่นิสิตได้เรียนรู้ตั้งแต่เข้าสู่มหาวิทยาลัยก็คือ การเลือกตั้งเพื่อเข้ารับตำแหน่งคณะกรรมการบริหารกิจกรรมนิสิต ในตำแหน่งหัวหน้าคณะ ประธานเชียร์ และตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละคณะ นอกจากนี้นิสิตยังมีโอกาสสมัครเข้ารับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งอุปนายก ปฏิคม เหนือวุฒิ ฯลฯ สำหรับผู้ที่เข้ารับตำแหน่งทาง ฯ นี้ใครจะต้องมีประสบการณ์ มีกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันจึงจะสามารถดำเนินการได้

ตาราง ๒๘

บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบริหารองค์การนิสิต

กรรมการนิสิตในคณะและ สจม.	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท
๑.ไม่เคยเป็นเลย	๕๖.๕%	๓๓.๓%	๓๘.๑%	๘๕.๖%	๕๓.๒%	๘๑.๕%
๒.เป็นกรรมการนิสิตในคณะ	๓.๕%	๑๓.๓%	๑๔.๖%	๑๓.๑%	๓.๓%	๑๒.๓%
๓.เป็นกรรมการ senior ในคณะ	—	—	—	—	—	๑.๘%
๔.ฉเป็นกรรมการ สจม.	—	—	—	—	๑.๖%	๑.๘%
๕.เป็นกรรมการนิสิตในคณะและ สจม.—	๑๓.๓%	๓.๓%	๔.๓%	๔.๓%	๑.๖%	๑.๘%
๖.ไม่ตอบ	—	—	—	—	—	๑.๘%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

จากคำตอบของนิสิตเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบริหารองค์การนิสิต ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นกรรมการนิสิตในคณะและในสโมสรนิสิตทุกระดับกรณ ฯ ทั้งนี้เพราะการดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีความรับผิดชอบสูงและทำงานหนัก ทั้งนี้ นิสิตรัฐศาสตร์ ๕๖.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๘๑.๕% นิสิตอักษรศาสตร์ ๘๕.๖% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๕๓.๒% นิสิตศึกษาศาสตร์ ๘๑.๕% นิสิตเกษตรศาสตร์ ๕๓.๒% และนิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๓.๒% ตอบว่าไม่เคยเป็นกรรมการนิสิตในคณะและ สจม.

ส่วนนิสิตที่ตอบว่าเคยเป็นกรรมการนิสิตในคณะมีจำนวนน้อย ได้แก่ นิสิตเกษตรศาสตร์ ๑๔.๖% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๓.๑% นิสิตอักษรศาสตร์ ๑๓.๑% นิสิตศึกษาศาสตร์ ๑๒.๓% นิสิตรัฐศาสตร์ ๓.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๓.๓%

นิสิตที่มีบทบาททางการเมืองสูง (High Participation) ได้แก่ นิสิตที่ตอบว่าเป็นกรรมการนิสิตในคณะและ สจม. ซึ่งมีจำนวนน้อย ได้แก่ นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๓.๗% นิสิตครุศาสตร์ ๗.๗% นิสิตอักษรศาสตร์ ๔.๗% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๑.๗% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๑.๖%

การที่นิสิตส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย อาจมีสาเหตุมาจากว่าตำแหน่งกิ่งกลาวมีจำนวนน้อย แต่มีความยุ่งยากและหน้าที่รับผิดชอบสูง นิสิตส่วนใหญ่จึงไม่มีโอกาสดำรงตำแหน่งกิ่งกลาว บางคนอาจเกรงว่าทำผิดผลการเรียนตกต่ำ สำหรับผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการนิสิตในคณะและ สจม. เชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์สูง

๕.๒ การมีส่วนร่วมทางวิชาการในมหาวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในชมรมวิชาการต่าง ๆ น่าจะเป็นเครื่องวัดการมีส่วนร่วมหรือบทบาทของนิสิตได้ดีกว่า เพราะชมรมทางวิชาการมีมาก และเป็นสิ่งใกล้ตัว บางชมรมกอประโยชน์ให้กับนิสิตโดยตรงเพราะเกี่ยวกับวิชาการที่นิสิตศึกษาอยู่ เช่น ชมรมคณิตศาสตร์ ชมรมการละคร ชมรมฝึกพูด ฯลฯ และบางชมรมยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยส่วนรวม เช่น ชมรมกายอาสาสมัคร กลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์และตั้งคณสงเคราะห์ ชมรมบริจาคโลหิต ฯลฯ นิสิตจึงน่าจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชมรมต่าง ๆ โดยเฉพาะชมรมที่สร้างประโยชน์สุขให้ชุมชนซึ่งจะช่วยให้ นิสิตมีความภาคภูมิใจในตนเอง

ตาราง ๒๘

การมีส่วนร่วมทางวิชาการในมหาวิทยาลัย

ส่วนรวมในชมรมวิชาการ	รศ	ศศ	คศ	ดศ	วศ	วท	รวม
๑. ไม่มีส่วนรวมเลย	๓.๑%	—	๑๒.๑%	๕.๓%	๒๒.๕%	๑๕.๕%	๑๓.๖%
๒. เป็นสมาชิกชมรมในคณะ	๓.๑%	—	—	—	—	๑.๘%	๑.๓%
๓. เป็นสมาชิกชมรมใน สจม.	๓๒.๑%	๖.๖%	๕.๓%	—	๓๒.๕%	๓๒.๓%	๒๓.๕%
๔. เป็นสมาชิกชมรมในคณะและ สจม.	๒๘.๕%	๕๓.๓%	๕๑.๒%	๕๖.๕%	๒๓.๓%	๓๘.๑%	๓๘.๕%
เป็นสมาชิกรวม	๒๓.๓%	๕๕.๕%	๖๐.๕%	๕๖.๕%	๕๕.๕%	๓๒.๖%	๖๒.๕%
๕. เป็นกรรมการชมรมในคณะ	๓.๑%	๒๖.๖%	๑๒.๑%	๘.๖%	๖.๓%	๕.๕%	๕.๕%
๖. เป็นกรรมการชมรมใน สจม.	๑๕.๓%	๖.๖%	๓.๓%	๑๓.๕%	๘.๕%	๓.๖%	๘.๑%
๗. เป็นกรรมการชมรมในคณะ และ สจม.	—	๓.๕%	๓.๓%	๑๓.๓%	๖.๓%	—	๕.๕%
เป็นกรรมการรวม	๒๕.๕%	๓๕.๕%	๒๖.๓%	๓๘.๕%	๒๑.๕%	๑๒.๖%	๒๓.๕%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชมรมวิชาการของนิสิตอาจจำแนกออกได้ ๓ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มที่ไม่มีส่วนรวมเลย หมายถึง พวกที่ไม่มามีบทบาทใด ๆ เลย เขาลักษณะ

Political Apathy

๒. กลุ่มที่มีบทบาทระดับต่ำ (Low Participation) คือ พวกที่มีส่วนรวมในชมรมวิชาการโดยสมัครเป็นสมาชิกชมรมเท่านั้น สำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกชมรมวิชาการในระดับคณะและมหาวิทยาลัย อาจจัดเขาเป็นกลุ่มที่มีบทบาทระดับกลาง (Medium Participation)

๓. กลุ่มที่มีบทบาทระดับสูง (High Participation) ได้แก่ ผู้ที่เป็นกรรมการชมรมทางวิชาการ ผู้ที่รับตำแหน่งใดจะต้องมีประสบการณ์และมีหน้าที่ความรับผิดชอบสูง

จากผลการวิจัยพบว่า มีนิตินิตจำนวนน้อยที่ไม่เคยมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชมรมวิชาการเลย
 ที่ค่อนข้างมาก คือ นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๘% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๑๔.๕% นิสิตครูศาสตร์ ๑๒.๑%
 ส่วนนิตินิตรัฐศาสตร์ ๗.๑% นิสิตอักษรศาสตร์ ๔.๗% จักว่าน้อย การที่นิตินิตไม่มีบทบาทใด ๆ แสดงถึง
 ความห่างเหิน การขาดความผูกพันต่อสังคม ซึ่งนิตินิตคณะใหญ่ ๆ จะมีลักษณะเช่นนี้มาก คือ คณะวิศวกรรม
 ศาสตร์ ขณะที่คณะเล็ก ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ไม่มีลักษณะเช่นนี้

การเข้ามีส่วนร่วมในชมรมทางวิชาการของนิตินิตส่วนใหญ่ ได้แก่การสมัครเป็นสมาชิกชมรม
 วิชาการ มีจำนวนรวมทั้งสิ้นคือ นิสิตวิทยาศาสตร์ ๗๒.๖% นิสิตรัฐศาสตร์ ๖๗.๗% นิสิตครูศาสตร์
 ๖๐.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๕.๕% นิสิตอักษรศาสตร์ ๕๖.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๕๕.๕%
 แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่า นิตินิตจำนวนค่อนข้างมากเป็นสมาชิกชมรมทั้งในระดับคณะและ สจ.ม.
 เช่น คณะครูศาสตร์ อักษรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง กรณีเช่นนี้เราอาจกล่าวได้ว่า นิตินิต
 ค่อนข้างมากจะมีบทบาทในระดับกลาง

ส่วนการมีบทบาทระดับสูงของนิตินิตอยู่ในปริมาณที่น่าพอใจ เพราะนิตินิตประมาณ ๑ ใน ๔
 มีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการชมรม (ยกเว้นคณะวิทยาศาสตร์) ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบจะช่วยให้
 มีความชำนาญและความมั่นใจในตนเอง นิตินิตที่ตอบว่าเป็นกรรมการชมรมมีดังนี้คือ นิสิตเศรษฐศาสตร์
 ๓๕.๕% นิสิตอักษรศาสตร์ ๓๕.๕% นิสิตครูศาสตร์ ๒๖.๕% นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๔.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์
 ๒๑.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๑๒.๖% มีข้อสังเกตว่า นิตินิตรัฐศาสตร์ ๑๔.๓% และนิตินิตอักษรศาสตร์
 ๑๓% เป็นกรรมการชมรมใน สจ.ม. ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่านิตินิตคณะอื่น ๆ ยิ่งกว่านั้น นิตินิตอักษรศาสตร์
 ๑๗.๓% เป็นกรรมการชมรมในคณะ และ สจ.ม. ถือว่าเป็นพวกกิจกรรมจัด

๕.๓ บทบาทในการประหวังผู้บริหารมหาวิทยาลัย

ตาราง ๓๖

การเดินขบวนของนิสิตจุฬาฯ ทอกรณผู้บริหารมหาวิทยาลัยทอกรณหน้าปี ๒๕๑๓

การมีส่วนร่วม	รศ	ศศ	คศ	ดศ	วศ	วท	รวม
๑. ไม่มีส่วนร่วม	๑๓.๕%	๒๐.๗%	๔.๕%	๔๓.๕%	๑๘.๖%	๕.๕%	๑๕.๗%
๒. จำไม่ได้ ไม่แน่ใจ	๓.๕%	๑๓.๗%	๒.๕%	๘.๖%	๓.๗%	—	๓.๖%
๓. ไปรวมชุมนุม	๒๑.๕%	๓๓.๗%	๑๕.๕%	๓๔.๗%	๓๘.๕%	๒๕.๕%	๒๕.๕%
๔. รวมเดินขบวน	๕๓.๕%	๓๓.๗%	๖๘.๕%	๑๓.๕%	๓๘.๕%	๖๕.๕%	๔๕.๕%
๕. ขึ้นไปพูด/มีส่วนชักนำเดินขบวน	๓.๕%	—	๒.๕%	—	—	—	๐.๕%
๖. ไม่ตอบ	—	—	๒.๕%	—	—	—	๐.๕%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

ในขณะที่นิสิตชั้นปีที่ ๔ เริ่มเข้าศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เหตุการณ์ที่เรียกร้องความสนใจนิสิตมากที่สุด คือการเดินขบวนประท้วง กรณีสถาบันบริหารมหาวิทยาลัยทอกรณหน้าปี โดยเป็นคณบดี — ธีระโยชน์มหาวิทยาลัยเป็นของตนเอง และรวมมีกับบริษัทก่อสร้างโรงผลิตประป้อนของมหาวิทยาลัย นิสิตได้เรียกร้องให้สอบสวนข้อเท็จจริงและลงโทษผู้กระทำผิด เหตุการณ์ครั้งนั้น ผลกระทบต่อนิสิตส่วนรวม โดยตรง นิสิตจึงควรมีบทบาท มีส่วนรวมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผลจากการวิจัย ปรากฏว่า นิสิตส่วนมากมีส่วนร่วมในการเดินขบวนประท้วงผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งแสดงถึงการต้องการความยุติธรรม ต่อต้านสิ่งเลวร้าย การเข้ามีส่วนร่วมครั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการชักนำของนิสิตชั้นสูงกว่าก็ได้ แต่ถือว่ามีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างสูง นิสิตส่วนใหญ่ในบางคณะตอบว่าไม่มีส่วนร่วมในการเดินขบวน เช่น นิสิตครูศาสตร์ ๖๘.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๖๕.๕% นิสิตรัฐศาสตร์ ๕๓.๕% แต่นิสิตบางคณะมีจำนวนน้อยกว่าครั้งหนึ่ง เช่น นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๓๘.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๓๓.๗% นิสิตอักษรศาสตร์ ๑๗%

ส่วนนิสิตที่ตอบว่าไปรวมชุมนุมในการประท้วงผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีจำนวนไม่น้อย เช่น นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๓๘.๕% นิสิตอักษรศาสตร์ ๓๔.๗% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๓๓.๓% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๕% นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๑.๕% นิสิตครูศาสตร์ ๑๕.๕% แม้วាកการไปรวมชุมนุมจะแสดงถึงระดับการมีส่วนร่วมไม่สูง เท่ากับการรวมเดินขบวน แต่ก็แสดงถึงการมีส่วนร่วมเกี่ยวของและผูกพันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อรวมกันแล้ว นิสิตมีส่วนร่วมในเหตุการณ์มากกว่าครึ่งหนึ่งของนิสิตในแต่ละคณะ ยกเว้นคณะอักษรศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนเพียง ๔๓.๗%

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนนิสิตที่ไม่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ จะพบว่า นิสิตอักษรศาสตร์ มีจำนวนมากเกือบครึ่งหนึ่ง คือ ๔๓.๕% โดยที่การชุมนุมประท้วงเกิดหน้าหอประชุม ซึ่งใกล้กับคณะอักษรศาสตร์มากที่สุด แต่ไม่ไ้มีส่วนชักนำให้นิสิตเข้าร่วมต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าคณะอักษรศาสตร์มีนิสิตถึงจำนวนมาก ไม่กล้าเข้าไปเกี่ยวของต่อเหตุการณ์ ส่วนนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ ๒๕% วิศวกรรมศาสตร์ ๑๘.๕% รัฐศาสตร์ ๑๗.๕% วิทยาศาสตร์ ๕.๕% ครูศาสตร์ ๔.๕% ตอบว่าไม่มีส่วนร่วมเลย เฉพาะ ๒ คณะหลังอักษรการไม่มีส่วนร่วมถือว่าน้อยมาก

๕.๔ การประท้วงประกาศคณะปฏิวัติที่ริครองอำนาจตุลาการ หลังจากที่ถูกจอมพลถนอม ไ้ทำการปฏิวัติตัวเอง เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ได้ออกประกาศคณะปฏิวัติให้ฝ่ายบริหารเข้าปกครองกายอำนาจฝ่ายตุลาการ ซึ่งถือว่าเป็นการริครองอำนาจตุลาการ นิสิตนักศึกษาได้ทำการประท้วงจนมีการออกกฎหมายยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ดังนั้นนิสิตจุฬาฯ จึงควรมีส่วนร่วมในการประท้วงครั้งนี้ด้วย

ตาราง ๓๑

การเดินขบวนประท้วงประกาศคณะปฏิวัติที่บริเวณอำนาจศาลทหาร

การมีส่วนร่วม	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ไม่ได้มีส่วนร่วม	๕๓.๕%	๓๓.๓%	๕๑.๕%	๖๕.๕%	๔๔.๕%	๕๐.๕%	๕๕.๕%
๒. จำไม่ได้ ไม่แน่ใจ	๓.๕%	๖.๖%	๔.๕%	๔.๕%	๑๐.๑%	๑๐.๕%	๗.๖%
๓. ไปร่วมชุมนุม	๑๐.๕%	๒๖.๖%	๑๒.๑%	๒๖.๕%	๓๓.๕%	๒๕.๕%	๒๓.๕%
๔. ร่วมเดินขบวน	๒๔.๕%	๒๖.๖%	๒๔.๕%	๔.๕%	๑๑.๕%	๑๒.๕%	๑๖.๕%
๕. ขึ้นไปพูด/มีส่วนร่วมชักนำเดินขบวน	๓.๕%	—	๒.๕%	—	—	—	๐.๕%
๖. ไม่ตอบ	—	๖.๖%	๔.๕%	—	—	—	๑.๕%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๔	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องของกับเหตุการณ์ครั้งนี้ ยกเว้นนิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๓.๕% ทดสอบว่าเขามีสวนเกี่ยวข้อง การที่นิสิตไม่เขามีสวนรวมอาจเป็นเพราะว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นในระยะสั้นและอยู่ระหว่างการปฏิวัติ ประกอบกับเป็นสิ่งที่ไม่อยู่ในสิ่งแวดล้อมโดยตรง ดังนั้นนิสิตอักษรศาสตร์ ๖๕.๕% รัฐศาสตร์ ๕๓.๕% กฎศาสตร์ ๕๑.๕% วิทยาศาสตร์ ๕๐.๕% วิศวกรรมศาสตร์ ๔๔% และเศรษฐศาสตร์ ๓๓.๕% จึงตอบว่าไม่เกี่ยวข้องของการประท้วง

ส่วนนิสิตที่ตอบว่าไปร่วมชุมนุมในบางคณะจัดว่าค่อนข้างมาก เช่น นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๓๓.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๒๖.๖% นิสิตอักษรศาสตร์ ๒๖% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๕.๕% นิสิตกฎศาสตร์ ๑๖.๑% นิสิตรัฐศาสตร์ ๑๐.๕%

นิสิตที่ตอบว่าไปร่วมเดินขบวนบางคนมีจำนวนถึง ๑ ใน ๔ เช่น รัฐศาสตร์ ๒๔.๕% เศรษฐศาสตร์ ๒๖.๖% กฎศาสตร์ ๒๔.๕% วิทยาศาสตร์ ๑๒.๑% วิศวกรรมศาสตร์ ๑๑.๕% อักษรศาสตร์ ๔.๕% (๓ คณะหลังค่อนข้างน้อย) เมื่อรวมนิสิตที่เขามีสวนรวมแล้ว (รวม ๔๐.๕%) จัดว่าค่อนข้างมาก แม้จะไม่ถึง ๕๕% นิสิตที่มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์บ้านเมือง

๕.๕ การรวมประท้วงกรณีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตาราง ๓๒

การเกินขอบเขตประท้วงกรณีมหาวิทยาลัยรามคำแหงของนักศึกษาที่เขียนบทความพาดพิงถึงผู้ใหญ่

การมีส่วนร่วม/บทบาท	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ไม่มีส่วนร่วม	๓๕.๗%	๔๖.๒%	๖๘.๒%	๔๓.๕%	๓๒.๒%	๓๐.๕%	๔๑.๑%
๒. จำไม่ได้ ไม่แน่ใจ	—	๖.๒%	๒.๕%	๕.๗%	๑.๒%	—	๑.๕%
๓. ไปร่วมชุมนุม	๑๕.๗%	๒๐.๕%	๕.๗%	๑๓.๕%	๓๘.๕%	๓๒.๗%	๒๕.๕%
๔. รวมเกินขอบ	๔๖.๕%	๒๖.๒%	๑๒.๑%	๓๕.๑%	๒๗.๑%	๓๕.๕%	๒๕.๕%
๕. ขึ้นไปพูด มีส่วนชักนำเกินขอบ	๓.๕%	—	๒.๕%	—	—	—	๐.๕%
๖. ไม่ตอบ	—	—	๕.๕%	—	—	๑.๕%	๑.๗%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

การที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงส่งลมนักศึกษาที่เขียนบทความพาดพิงถึงผู้บริหารประเทศ ทำให้นักศึกษารามคำแหงไม่พอใจ จึงได้ทำการประท้วงและเรียกร้องให้คนสภาพนักศึกษาคงไว้ โดยขยายวงกว้างออกไป และมีนิสิตนักศึกษาสถาบันอื่นเข้าร่วมด้วย โดยเฉพาะนักศึกษารามคำแหงไ้คง รดยนต์โดยสรวมาที่จุฬา ฯ เพื่อขอความร่วมมือ การรวมประท้วงของนักศึกษาแสดงให้เห็นถึงความรู้สึก ต่อต้านระบบเผด็จการ การใช้อำนาจไม่เป็นธรรม และแสดงถึงการรวมกัน ความผูกพันเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม

จากผลการวิจัยพบว่านิสิตส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประท้วง ยกเว้นคณะครุศาสตร์และ เสรษฐศาสตร์ นิสิตน้อยกว่า ๕% ตอบว่าไม่มีส่วนรวม ได้แก่ นิสิตรัฐศาสตร์ ๓๕.๗% เสรษฐศาสตร์ ๔๖.๒% นักบริหารศาสตร์ ๔๓.๕% วิศวกรรมศาสตร์ ๓๒.๒% วิทยาศาสตร์ ๓๐.๕% ส่วนนิสิตครุศาสตร์ ๖๘.๒% ตอบว่าไม่มีส่วนรวม

นิติตส่วนใหญ่นั้นที่ตอบว่ามีส่วนรวมในการเดินขบวนนั้น นิติตโดยเฉลี่ย ๒๔.๘% โดเชารวม
 เดินขบวน และนิติตจำนวนน้อย (๒๔.๘%) ตอบว่าไปรวมชุมนุม นิติตที่ตอบว่าเขารวมเดินขบวนมีจำนวน
 ดังนี้ คือ นิติตรัฐศาสตร์ ๔๖.๘% นิติตเศรษฐศาสตร์ ๒๖.๖% นิติตกฏศาสตร์ ๑๒.๑% นิติตอักษร -
 ศาสตร์ ๓๕.๑% นิติตวิศวกรรมศาสตร์ ๒๗.๑% นิติตวิทยาศาสตร์ ๓๔.๕%

๕.๖ การมีส่วนร่วมล้มเลิกระบบเผด็จการ เหตุการณ์วันมหาวิปโยค ๑๔ - ๑๕ ตุลาคม
 ๒๕๑๖ เริ่มมาจากการมีผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญถูกตำรวจจับกุม และตั้งขอหาคอมมิวนิสต์ การจับกุมนี้
 จึงเป็นชนวนให้นิติตนักศึกษา นักเรียน และประชาชน รวมตัวกันเรียกร้องให้ปล่อยผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ
 ซึ่งมีทั้งนักศึกษา อาจารย์ นักหนังสือพิมพ์ และนักการเมือง การเรียกร้องโค่นล้มกันที่มหาวิทยาลัยธรรม
 ศาสตร์หลายวันและได้เดินขบวน จนกระทั่งเกิดการปะทะระหว่างตำรวจ ทหาร กับผู้เดินขบวน การเดิน
 ขบวนครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญมาก และแสดงถึงความไม่พึงพอใจระบบเผด็จการถึงขีดสุด เหตุการณ์
 จึงนำไปสู่การล้มล้างรัฐบาลเผด็จการในที่สุด จึงเชื่อว่านิติตส่วนใหญ่ควรจะมีส่วนร่วมในการเดินขบวนครั้งนี้

ตาราง ๓๓

การเดินขบวนประท้วง กรณีผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับและตั้งข้อหาคอมมิวนิสต์

การมีส่วนร่วม	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑. ไม่ได้มีส่วนร่วม	๒๕.๗%	๓๓.๗%	๒๔.๕%	๒๑.๗%	๒๕.๕%	๑๒.๗%	๒๒.๗%
๒. จำไม่ไ้ ไม่แน่ใจ	—	—	—	๕.๗%	๓.๗%	—	๑.๗%
๓. ไปรวมชุมนุม	๒๑.๕%	๓๓.๗%	๑๗.๕%	๓๑.๕%	๕๐.๕%	๓๕.๕%	๓๑.๕%
๔. รวมเดินขบวน	๕๐.๕%	๓๓.๗%	๕๘.๕%	๕๓.๕%	๒๕.๕%	๕๒.๕%	๕๒.๕%
๕. ขึ้นไปพูด/มีส่วนร่วมชักนำเดินขบวน	๓.๕%	—	๕.๕%	—	๑.๕%	—	๑.๕%
๖. ไม่ตอบ	—	—	๕.๕%	—	—	—	๑.๕%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๕๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

ผลจากการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเดินขบวนประท้วงการจับกุมผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ และพบว่านิสิตที่ตอบว่าไม่มีส่วนรวมในเหตุการณ์มีจำนวนน้อยลงมากเมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วมในการประท้วงประเภทสัปดาห์ที่รื้อถอนอำนาจตุลาการ และกรณีชุมนุมหาวิทยาลัยตามคำแถลงของนักศึกษา นิสิตผู้ตอบว่าไม่ได้มีส่วนร่วม มีจำนวนเฉลี่ย ๒๒.๗ % ใ้แก่ นิสิตวิทยาศาสตร์ ๑๒.๗ % อักษรศาสตร์ ๒๑.๗ % คุรุศาสตร์ ๒๔.๕ % รัฐศาสตร์ ๒๕ % วิศวกรรมศาสตร์ ๒๕.๕ % เศรษฐศาสตร์ ๓๓.๓ %

เมื่อวิเคราะห์ถึงการไม่มีส่วนรวมต่อเหตุการณ์ จะพบว่านิสิตอักษรศาสตร์ซึ่งไม่เคยเข้าร่วมต่อเหตุการณ์เดินขบวนต่อต้านผู้บริหารมหาวิทยาลัยหจวิท จำนวน ๕๓.๕% ไม่เข้าร่วมเหตุการณ์ประท้วงประเภทสัปดาห์ที่ ๒๕.๕% ไม่เข้าร่วมกรณีชุมนุมศึกษารามคำแหง ๕๓.๕% กลับลดจำนวนลงอย่างมาก คือไม่เข้าร่วมเพียง ๒๑.๗% ในขณะที่นิตคณะอื่น ๆ มีจำนวนการไม่เข้าร่วมในเหตุการณ์น้อยกว่าและไม่แตกต่างกันมาก ดังนั้นแสดงว่านิสิตอักษรศาสตร์ให้ความสำคัญกับการเรียกร้องรัฐธรรมนูญมาก

จำนวนนิสิตที่ตอบว่ารวมเดินขบวนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ใน ๔ คณะ คือ วิศวกรรมศาสตร์ ๕๒.๕% รัฐศาสตร์ ๕๕% คุรุศาสตร์ ๕๘.๕% อักษรศาสตร์ ๕๓.๕% ส่วนนิสิตเศรษฐศาสตร์

๓๓.๓% วิศวกรรมศาสตร์ ๒๘.๘% ทบวกรวมเกินขบวนซึ่งมีจำนวนคนขางน้อย นิสิตกลุ่มนี้อาจจัดเข้า
ลักษณะการมีส่วนร่วมระดับสูง (High Participation) มีประมาณ ๘๒.๘% ของนิสิตทั้ง ๖
คณะ

นิสิตที่ตอบว่าไปรวมชุมนุมก็มีจำนวนไม่น้อย ได้แก่ นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๘๑.๖% นิสิตวิทยา
ศาสตร์ ๓๘.๘% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๓๓.๓% นิสิตอักษรศาสตร์ ๓๑.๘% นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๑.๘%
นิสิตครุศาสตร์ ๑๓% รวม ๖ คณะประมาณ ๓๑.๓%

เมื่อรวมจำนวนนิสิตที่เข้ามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ครั้งนี้ โดยการไปรวมชุมนุม รวมเกินขบวน
และขึ้นไปพูดหรือชักนำให้เกินขบวน จะพบวานิสิตส่วนมากเข้ามีส่วนร่วมในครั้งนีตามลำดับ คือ คณะวิทยา
ศาสตร์ ๘๓.๕% คณะรัฐศาสตร์ ๗๘.๘% คณะอักษรศาสตร์ ๗๓.๘% คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๗๑% คณะครุ
ศาสตร์ ๗๐.๘% คณะเศรษฐศาสตร์ ๖๖.๖% การเข้ามีส่วนร่วมของนิสิตครั้งนี้แสดงถึงความผูกพันที่มีต่อ
ระบบการเมือง จึงได้มีส่วนเกี่ยวข้องของทางการเมือง (Political Involvement) ประสพการณ์
ครั้งนี้ย่อมมีผลให้นิสิตคนตัวทางการเมืองต่อไป และสามารถแสดงบทบาทอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้มีนิสิตจำนวน
น้อยที่ยังเป็นพวกที่มีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง หรือไม่สนใจการเมือง (Political alienation
or political apathy) ได้แก่พวกที่ไม่มีส่วนรวมใดๆ เลย

๕.๗ การมีส่วนร่วมทางการเมือง - ความคิดที่จะไปเลือกตั้ง

ตาราง ๓๘

การเลือกตั้งภายหลังประกาศรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๓

การไปเลือกตั้ง	รศ	ศศ	คศ	อศ	วศ	วท	รวม
๑.จะไป	๘๕.๓%	๘๐.๘%	๘๕.๓%	๘๒.๖%	๘๘.๓%	๘๘.๘%	๘๖.๘%
๒.จะไม่ไป	—	—	—	—	๑.๖	—	๑.๘
๓.จะไปไม่ได้ ภูมิลำเนาอยู่ไกล	๓.๑	—	๘.๘	—	๑.๖	๓.๖	๓.๑
๔.ไม่แน่ใจแล้วแต่เหตุการณ์	๓.๑	๒๐.๘	๘.๘	๑๓.๓	๑๑.๘	—	๘.๑
๕.ไม่ตอบ	—	—	๘.๘	—	—	๑.๘	๑.๓
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๘๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๑๓ ย่อมต้องมีการเลือกตั้งติดตามมา การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีแสดงออกซึ่งความต้องการของประชาชน และใช้สิทธิทางการเมือง ในขณะที่เกี่ยวกันย่อมแสดงถึงความรู้สึกเชื่อมั่นเกี่ยวกับระบบการปกครอง และความผูกพันที่มีต่อระบบการเมือง

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตส่วนใหญ่ยืนยันว่าจะไปเลือกตั้ง ได้แก่ นิสิตวิทยาศาสตร์ ๕๔.๕% นิสิตรัฐศาสตร์ ๕๕.๓% นิสิตครูศาสตร์ ๕๕.๓% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๕๔.๓% นิสิตอักษรศาสตร์ ๕๒.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๑% การที่นิสิตส่วนใหญ่กว่า ๕๐% ต้องการไปเลือกตั้งแสดงว่านิสิตให้ความสำคัญการเลือกตั้งมาก นิสิตอาจถือว่าการใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้ความเคยชินในการเลือกตั้งในมหาวิทยาลัยอาจมีส่วนทำให้นิสิตเห็นความสำคัญในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อพิจารณาคำตอบที่ว่าไม่ไปเลือกตั้ง ปรากฏว่าไม่มีนิสิตเลือกตอบ ยกเว้นนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ๑.๕% ที่ตอบว่าไม่ไปเลือกตั้ง

สำหรับคำตอบที่ว่าไปเลือกตั้งไม่ได้ เพราะภมิลำเนาอยู่ไกลนี้ แสดงว่านิสิตคงไม่ไปเลือกตั้งแน่ เพราะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายและเวลา ซึ่งมีนิสิตจำนวนน้อย คือ นิสิตรัฐศาสตร์ ๓.๑% นิสิตครูศาสตร์ ๔.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๓.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๑.๕%

ในกรณีที่นิสิตตอบว่าไม่แน่ใจว่าจะไปเลือกตั้งหรือไม่ แล้วแต่เหตุการณ์ ลักษณะของผู้ตอบมีแนวโน้มจะไม่ไปเลือกตั้งมากกว่า ผู้ตอบคงมีปัญหาส่วนตัวบางอย่างหรือไม่เลื่อมใสการเลือกตั้ง เช่น เปลี่ยนแปลงรัฐบาลไม่ได้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีประวัติผลงานไม่น่าเลื่อมใส พรรคการเมืองมีนโยบายไม่ตรงความต้องการ ความไม่ศรัทธาระบบการเมืองที่เป็นอยู่จึงทำให้นิสิตไม่แน่ใจในการไปเลือกตั้ง เช่นมีความเชื่อกันว่าการเมืองเป็นเรื่องสกปรก เลือกตั้งไปก็เท่านั้น สส.ไม่เคยทำอะไรเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นแทนที่นิสิตจะตอบว่าไม่ไปเลือกตั้งกลับตอบว่าไม่แน่ใจ ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่กล้าตอบความจริง โดยเกรงว่าจะเสียภาพพจน์ก็ได้ นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕% และนิสิตอักษรศาสตร์ ๑๓.๓% ตอบว่าไม่แน่ใจ ถือได้ว่าเป็นจำนวนค่อนข้างมาก ส่วนคณะอื่น ๆ มีจำนวนน้อย เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๑๑.๕% คณะรัฐศาสตร์ ๓.๑% คณะครูศาสตร์ ๔.๕%

โดยสรุปแล้วนิสิตมากกว่า ๘๐% แสดงความมั่นใจว่าจะไปเลือกตั้งมั้งซีให้เห็นลักษณะ
การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบทางการเมือง

๕.๔ ปฏิกริยาที่แสดงถึงความสามารถและความรับผิดชอบทางการเมือง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเคียวไมไคแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยของนิสิต สิ่งสำคัญของลักษณะความเป็นประชาธิปไตยอีกประการหนึ่ง ก็คือ ความสามารถและการแสดงออกทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และมีเหตุผล (Political competence)

เหตุการณ์หลังการเรียกรับรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ติดตามมาด้วยการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ในช่วงระยะเวลาก่อนทำการวิจัยส่วนมากรับได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวาง เช่น ส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่วุฒิสภา คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ฯลฯ ดังนั้นในการสอบถามนิสิตโดยตั้งข้อสมมุติว่า ถ้าหากนิสิตไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๗ และมีความเห็นพิเศษที่ใด นิสิตจะดำเนินการอย่างไรต่อไปหรือไม่ คำตอบของนิสิตจะชี้ให้เห็นถึงความสนใจติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองและสะท้อนถึงความรู้รักใคร่และพฤติกรรมของนิสิตได้

ตาราง ๓๕

ปฏิริยาตออก รณไม่เห็นทวกับรวง รัฐธรมนญ ๒๕๑๗ และถามีความเห็นพิเศษ

ปฏิริยาที่จะดำเนินการ	รศ	ศศ	กศ	ดศ	วศ	วท
๑. เสนอความคิดเห็นให้คณะกรรมการ การวางรัฐธรรมนูญ	๓๕.๗%	๖.๒%	๑๔.๒%	๔.๗%	๑๖.๕%	๓.๒%
๒. เสนอความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน	๒๕.๗%	๓๓.๗%	๓๕.๗%	๕๖.๕%	๑๕.๒%	๒๐.๗%
๓. ปรึกษาคิดเห็นกับเพื่อน เพื่อดำเนินการ	๑๔.๗%	๑๓.๗%	๑๕.๒%	๘.๖%	๘.๕%	๑๖.๗%
๔. ทั้งขอ ๑, ๒ และ ๓	๓.๑%	—	๔.๘%	—	—	—
มีบทบาท รวม	๘๒.๑%	๕๓.๒%	๓๓.๗%	๖๕.๕%	๔๐.๕%	๔๓.๕%
๕. ไม่อยากดำเนินการอย่างไร คงทำอะไรไม่ไ้มาก	๑๐.๗%	๒๖.๖%	๕.๗%	๑๓.๗%	๓๓.๒%	๓๕.๕%
๖. ไม่จำเป็นตองไปยุ่งเกี่ยว เพราะเป็นเรื่องของรัฐบาล	๓.๕%	๖.๖%	—	—	๖.๗%	๕.๗%
ไม่มีบทบาท รวม	๑๔.๒%	๓๓.๒%	๕.๗%	๑๓.๗%	๔๓.๕%	๔๓.๕%
๓. ไม่ทราบ/ไม่มีความรู้/ไม่สนใจ	๓.๕%	—	๓.๗%	—	๖.๗%	๓.๒%
๔. อื่น ๆ	—	—	๒.๕%	๘.๖%	๓.๗%	๓.๒%
๕. ไม่ตอบ	—	๑๓.๗%	๓.๗%	๔.๗%	๕.๗%	๑.๘%
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

จากผลการวิจัยอาจแบ่งปฏิริยาของนิสิตออกได้ ๒ ส่วน คือ การมีบทบาทและการไม่มีบทบาท เมื่อพิจารณาคำตอบของนิสิตที่ตองการมีบทบาทอย่างไรอย่างหนึ่ง ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่มากกว่า ๕๗% ใน ๔ คณะ ตองการมีบทบาท ได้แก่ นิสิตรัฐศาสตร์ ๘๒.๑% คุรุศาสตร์ ๓๓.๒% อักษรศาสตร์ ๖๕.๕% เศรษฐศาสตร์ ๕๓.๒% ส่วนนิสิต ๒ คณะ คือนิสิตวิทยาศาสตร์ ๔๓.๕% และนิสิตวิศวกรรม —

ศาสตร์ ๔๐.๕% ซึ่งน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของการมีบทบาททางการเมือง

นิสิตที่มีบทบาทโดยการเสนอความคิดเห็นให้คณะกรรมการวางรัฐธรรมนูญพิจารณาแสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองและบทบาทที่แข็งขัน นิสิตรัฐศาสตร์ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองโดยตรงจึงค่อนข้างจะมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น จึงมีจำนวนสูงถึง ๓๕.๓% โดยนิสิตวิศวกรรมศาสตร์มีจำนวนเพียง ๑๖.๕% ศึกษาศาสตร์ ๑๔.๖% วิทยาศาสตร์ ๙.๒% เกษตรศาสตร์ ๖.๖% อักษรศาสตร์ ๔.๗% ทว่าการเสนอความคิดเห็นให้คณะกรรมการวางรัฐธรรมนูญ

ส่วนการที่นิสิตต้องการมีบทบาทโดยการเสนอความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชนแสดงถึงความเชื่อมั่นตนเองในระดับสูงเช่นกัน ดูเหมือนนิสิตอักษรศาสตร์จะมีความสามารถในการเขียนบทความมากกว่านิสิตคณะอื่น ๆ ทั้งนี้ นิสิตอักษรศาสตร์ ๕๖.๕% จึงตอบว่าจะเสนอความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน ส่วนนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มีเพียง ๓๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๓๓.๓% นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๐% และนิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๑๔.๒% ซึ่งน้อยที่สุด

นิสิตที่เลือกตอบข้อ ๑ และข้อ ๒ คือต้องการเสนอความเห็นให้คณะกรรมการวางรัฐธรรมนูญและเสนอผ่านสื่อมวลชน แสดงถึงความรับผิดชอบต่อระบบการเมือง และแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง (Strong and High Participation)

กรณีนิสิตตอบว่าจะปรึกษาความคิดเห็นกับเพื่อนเพื่อดำเนินการต่อไป ยอมรับให้เห็นว่า นิสิตมีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย หรืออาจไม่มั่นใจในความคิดเห็นตนเอง แต่อาจเป็นไปได้ว่า นิสิตต้องการความคิดเห็นที่ถูกต้อง กว้างขวางขึ้น จึงต้องการปรึกษากับเพื่อนก่อน อย่างไรก็ตาม การปรึกษากับเพื่อนเสร็จแล้ว อาจจะไม่นำมาซึ่งการมีบทบาทอย่างใดต่อไปก็ได้ เพราะคนที่พูดอาจไม่แสดงพฤติกรรมตามที่พูดที่คิดเสมอไป จะเห็นว่านิสิตวิทยาศาสตร์ ๑๖.๓% นิสิตศึกษาศาสตร์ ๑๔.๖% นิสิตรัฐศาสตร์ ๑๔.๓% นิสิตเกษตรศาสตร์ ๑๑.๓% นิสิตอักษรศาสตร์ ๘.๖% และนิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๘.๘% ตอบว่าจะปรึกษากับเพื่อนก่อน

ส่วนนิสิตที่ไม่ต้องการมีบทบาทมีจำนวนน้อยใน ๔ คณะ และค่อนข้างมากใน ๒ คณะ นิสิตที่ไม่อยากดำเนินการอย่างใด เพราะเชื่อว่าคงทำอะไรไม่ได้มาก คำตอบเช่นนี้แสดงถึงความทอดอภัย หอเท ยอมรับจนหมดชะตากรรม (Fatalism & Inability) ในจำนวนนี้มีนิสิตวิศวกรรมศาสตร์

๓๗.๒% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๓๔.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๒๖.๒% นิสิตอักษรศาสตร์ ๑๗.๗%
 นิสิตรัฐศาสตร์ ๑๐.๗% นิสิตครูศาสตร์ ๕.๗% การที่นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ตอบขอ
 นี้อาจเป็นไปได้ว่าความนิสิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ การเมือง การปกครองน้อย ศึกษาในห้องเรียนหนัก
 ไม่มีเวลาเพิ่มพูนความรู้ จึงทำให้ขาดความมั่นใจที่จะแสดงบทบาทเกี่ยวกับการวางรัฐธรรมนูญ

นิสิตที่ตอบว่าไม่จำเป็นต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะเป็นเรื่องของรัฐบาล แสดงถึงลักษณะ
 ความแปลกแยก ไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบทางการเมือง (Political Alienation) มีจำนวนดังนี้
 คือ นิสิตวิทยาศาสตร์ ๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๖.๗% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๖.๒% นิสิตรัฐศาสตร์
 ๓.๕% การไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวนี้หมายถึงเฉพาะการเมือง ถ้าหากเป็นกรณีอื่น ๆ ที่นิสิตมีความรู้สึก
 นิสิตอาจเข้ายุ่งเกี่ยว มีส่วนร่วมรับผิดชอบ

โดยสรุปแล้ว นิสิตส่วนใหญ่ ๔ คณะ ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ รัฐศาสตร์
 เศรษฐศาสตร์ ครูศาสตร์ อักษรศาสตร์ ในขณะที่คณะวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ต้องการมีบทบาทค่อนข้างน้อย

๕.๕ การคาดหวังที่จะมีบทบาททางการเมืองในอนาคต ในการสอบถามนิสิตถึงความต้องการ
 ที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตจะชี้ให้เห็นถึงความมั่นใจในตนเอง ความต้องการและความรู้สึกผูกพัน
 ต่อระบบการเมือง จากคำตอบของนิสิตจะช่วยให้ทราบว่านิสิตมีความทะเยอทะยาน มีส่วนร่วมทางการเมือง
 ระดับสูงมากน้อยเพียงใด

ตาราง ๓๖

บทบาททางการเมืองในอนาคต หลังจากสำเร็จการศึกษาและมีฐานะที่พอสมควร

ต้องการมีบทบาท	รศ	ศศ	คศ	ดศ	วศ	วท
๑. เป็นรัฐมนตรี	๓.๕%	๖.๖%	๔.๘%	๔.๓%	๑.๖%	— %
๒. สมัครรับเลือกตั้ง สส.	๑๐.๗	—	๗.๓	๔.๓	๑.๖	—
๓. เป็นนายกเทศมนตรี- เทศมนตรี	๓.๕	—	—	—	—	—
๔. สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาเทศบาล	๓.๕	—	๒.๔	๘.๖	๑.๖	๑.๘
บทบาทระดับสูงรวม	๒๑.๒	๖.๖	๑๔.๕	๑๗.๒	๔.๘	๑.๘
๕. เป็นที่ปรึกษาผู้นำทางการเมือง	๓.๕	—	๒.๔	—	๑.๖	๑.๘
๖. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	๑๐.๗	—	๗.๓	—	๘.๔	๓.๖
๗. เป็นกลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์	๒๑.๔	๑๓.๓	๗.๓	๔.๓	๕.๐	๑.๘
บทบาทระดับปานกลาง รวม	๓๕.๖	๑๓.๓	๑๗.๐	๔.๓	๑๕.๐	๗.๒
๘. ไม่มีแผนการในทางการเมือง	๓๒.๑	๕๓.๓	๔๑.๔	๖๕.๒	๕๒.๕	๖๗.๒
๙. ไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก/ไม่สนใจ	๑๐.๗	๒๖.๖	๒๑.๔	๑๓.๐	๒๕.๔	๒๐.๐
๑๐. อื่น ๆ	—	—	๔.๘	—	๑.๖	๓.๖
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตที่คาดหวังจะมีบทบาททางการเมืองในระดับสูงมีจำนวนค่อนข้างน้อย นิสิตที่ต้องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ราษฎรและสภาเทศบาล หรือต้องการเป็นรัฐมนตรี ขอมจัดใคว่าเป็นการมีบทบาททางการเมืองระดับสูง

และเกี่ยวของกับการเมืองโดยตรง นิสิตกลุ่มนี้ยอมมีความทะเยอทะยานและความเชื่อมั่นสูงมาก โดดเด่น
 นิสิตรัฐศาสตร์ ๒๑.๒% นิสิตอักษรศาสตร์ ๑๗.๒% นิสิตกฏศาสตร์ ๑๔.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๖.๖%
 นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๔.๘% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๑.๘%

นิสิตที่ตอบการมีบทบาททางการเมืองระดับกลาง คือตอบการเป็นที่ปรึกษาผู้นำทางการเมือง
 สมัยครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นกลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ มีจำนวนทั้งสิ้น นิสิตรัฐศาสตร์
 ๓๕.๒% กฏศาสตร์ ๑๗% วิศวกรรมศาสตร์ ๑๕% เศรษฐศาสตร์ ๑๓.๗% วิทยาศาสตร์ ๗.๒%
 อักษรศาสตร์ ๔.๗%

การที่นิสิตยอมรับว่าตอบการมีบทบาททางการเมืองนี้ ยอมรับแสดงถึงว่านิสิตมีความผูกพันต่อระบบ
 การเมือง นิสิตรัฐศาสตร์ ๕๖.๘% ที่มากกว่าครึ่งหนึ่งซึ่งตอบการมีบทบาททางการเมือง ส่วนนิสิตคณะอื่น ๆ
 มีจำนวนน้อยมาก โดดเด่น นิสิตกฏศาสตร์ ๓๑.๕% นิสิตอักษรศาสตร์ ๒๑.๕% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๔.๕%
 นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๑๔.๘% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๕%

แนวความตอบการมีบทบาททางการเมืองของนิสิตอาจเปลี่ยนแปลงได้ในช่วงหลังของชีวิต
 แต่การที่นิสิตตอบว่าไม่มีแผนการทางการเมือง ยอมรับในความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง
 โดยเฉพาะนิสิตกลุ่มที่ตอบว่า ไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก/ไม่สนใจ ถ้าหากนิสิตมีความรู้สึกผูกพันต่อระบบการเมือง
 หรือได้รับอิทธิพลของกระบวนการอบรมทางการเมืองอย่างน้อย นิสิตควรตอบว่าตอบการสมัครเป็นสมาชิก
 พรรคการเมือง หรือเป็นกลุ่มอิทธิพล อย่างไรก็ตาม การที่นิสิตไม่มีแผนการทางการเมือง อาจเป็นผลมา
 จากความเบลอหนายต่อความวุ่นวายทางการเมือง ไม่ไว้วางใจต่อระบบการเมือง หรือสนใจปัญหาเฉพาะ
 หน้าที่ตนเอง นิสิตที่ตอบว่าไม่มีแผนการทางการเมือง และไม่ทราบ/ตอบไม่ถูก/ไม่สนใจ มีทั้งสิ้น
 นิสิตวิทยาศาสตร์ ๒๗.๒% และ ๒๑% (รวม ๔๘.๒%) นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๕๓.๗% และ ๒๖.๖% (รวม
 ๘๐.๓%) นิสิตอักษรศาสตร์ ๒๕.๒% และ ๑๗% (รวม ๔๒.๒%) นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๕๖.๘% และ
 ๒๕.๕% (รวม ๘๒.๓%) นิสิตกฏศาสตร์ ๔๑.๕% และ ๒๑.๕% (รวม ๖๓.๐%) นิสิตรัฐศาสตร์ ๓๕.๒%
 และ ๑๐.๗% (รวม ๔๖.๙%)

๖. พลังกดดันที่ตอบนิสิต ในขณะที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการ -

อบรมทางการเมืองจึงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ปัจจัยหลายอย่างก็กลายเป็นพลังกดดันที่แฉกแฉงหรือ
 ชอนเรอภายใต้จิตใจสำนัก แรงกดดันนี้จะมีผลต่อโลกทรรศน์ทางการเมืองของนิสิตและพฤติกรรมทาง
 การเมืองที่แสดงออกมา การศึกษาถึงแรงกดดันจะต้องพิจารณาถึงประสบการณ์และความรู้สึกต่อเหตุการณ์
 ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถคาดคะเน สามารถอธิบายพฤติกรรมของนิสิตได้และถูกต้อง

๖.๑ ประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตำรวจ ความรู้สึกของประชาชนไทย
 ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจดูเหมือนจะออกมาในทางไม่ไว้วางใจ และความเกลียดชังเป็นอันมาก สาเหตุสำคัญคือ
 ตำรวจมีจำนวนมากและกฎหมายก็ให้อำนาจไว้มากในการวินิจฉัย ในการจับกุมคุมขัง ในการปราบปราม
 ผู้กระทำผิด โอกาสที่ตำรวจจะกระทำการไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม หรือหวังประโยชน์ส่วนตัวย่อมมีบ้าง
 ประสบการณ์จากพฤติกรรมของตำรวจที่ไม่ดียอมทำให้ประชาชนมีความรู้สึกไม่ดีต่อตำรวจและอาจดาบพอก
 ไปสู่รัฐบาลด้วย ในสังคมไทยมีการกล่าวขวัญกันมากถึงความเลวร้ายของตำรวจ เช่น คุมขังการพนัน
 แฉกโสเภณี ฐเห็นกับการกดขี่ของเจ้านายเสวยศักดินา อำนาจเจ้านายเหนือประชาชน หรือสร้าง ความ
 หวาดกลัว วิตไถรครอบรทุก ยักเยียดขอหาใหม่ต้องสงสัยโดยไม่มีหลักฐาน ฐระบบข่มขู่ตองหา คั้งนั้น
 จึงได้ทำการสอบถามนิสิตเกี่ยวกับประสบการณ์ต่อพฤติกรรมของตำรวจ

ตาราง ๓๗

ประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตำรวจ

ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบธรรม/ ทุจริต	รศ	ศศ	กศ	วศ	วศ	วท	รวม
๑. ไม่เคยพบเห็นตำรวจปฏิบัติ ไม่ดี ไม่ชอบธรรม	๑๔.๗%	๒๖.๗%	๒๘.๗%	๓๔.๘%	๒๗.๑%	๒๘.๑%	๒๗.๑%
๒. พบเห็นตำรวจปฏิบัติต่อประชาชน	๔๖.๔	๒๐.๐	๓๘.๐	๔๗.๘	๔๔.๑	๔๓.๖	๔๔.๗
๓. พบเห็นตำรวจปฏิบัติต่อญาติ	๑๐.๗	๖.๖	๕.๘	๘.๗	๘.๕	๙.๑	๙.๐
๔. ใ้รับการปฏิบัติไม่เป็นธรรม โดยตรง	๒๕.๐	๖.๖	๑๒.๒	๔.๓	๒๐.๓	๑๘.๒	๑๖.๒
๕. อื่น ๆ	—	—	๒.๔	๔.๓	—	—	๐.๕
๖. ไม่ตอบ	๓.๖	—	๗.๓	—	—	—	๑.๘
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

จากผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตจำนวนน้อยที่ยืนยันว่าไม่เคยพบเห็นตำรวจที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ขาดความเที่ยงธรรม ลู่แกโทสะ ใช้อำนาจเกินขอบเขต หวังประโยชน์ส่วนตัว (ยกเว้นเหตุการณ์ระหว่างวันมหาวิปโยค) ได้แก่ นิสิตอักษรศาสตร์ ๓๔.๘% คุรุศาสตร์ ๒๕.๓% วิทยาศาสตร์ ๒๕.๑% วิศวกรรมศาสตร์ ๒๗.๑% เภสัชศาสตร์ ๒๖.๓% รัฐศาสตร์ ๑๔.๓% ทั้งนี้จากดาวโดยสันนิษฐานในคานต์ไวทอนวานิสิตกลุ่มนี้ (๒๗.๑%) ควรจะมีที่ชนะที่ถูกต้องตำรวจ

แต่เมื่อหันมาพิจารณาถึงตำรวจที่ปฏิบัติตนไม่ดีบ้าง จะพบว่านิสิตส่วนใหญ่ยอมรับว่าพบเห็นตำรวจทำไม่ดี ส่วนใหญ่นิสิตจะตอบว่าพบเห็นตำรวจปฏิบัติไม่ดี ไม่งามต่อประชาชน ได้แก่ นิสิตเภสัชศาสตร์ ๒๕% นิสิตอักษรศาสตร์ ๔๗.๘% นิสิตรัฐศาสตร์ ๔๖.๔% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๔๔.๑% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๔๓.๖% นิสิตคุรุศาสตร์ ๓๙%

ส่วนนิสิตที่ตอบว่าพบเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติการไม่ดีต่อญาติ บุรุษจากที่เคย และที่ตอบว่าได้รับการปฏิบัติไม่เป็นธรรมจากตำรวจโดยตรง มีจำนวนตามลำดับดังนี้ นิสิตรัฐศาสตร์ ๑๐.๗ และ ๒๕% (รวม ๓๕.๗%) นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๘.๕ และ ๒๐.๓% (รวม ๒๘.๘%) นิสิตวิทยาศาสตร์ ๕.๑๑ และ ๑๘.๒% (รวม ๒๓.๓%) นิสิตคุรุศาสตร์ ๕.๘ และ ๑๒.๒% (รวม ๑๘%) นิสิตเภสัชศาสตร์ ๖.๖ และ ๖.๒% (รวม ๑๒.๘%) นิสิตอักษรศาสตร์ ๘.๗ และ ๔.๓% (รวม ๑๓%) นิสิตกลุ่มนี้ยอมรับความรู้สึกไม่ดีต่อตำรวจอย่างมาก โดยเฉพาะนิสิตรัฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รับการปฏิบัติไม่ค้ำจามจากตำรวจค่อนข้างมาก (๑๘.๒ ถึง ๒๕%) ทั้งนี้ นิสิตวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จำนวนมากมีบิดาหรือ/และมารดาเป็นคนต่างดาว) ทั้งนี้ นิสิตกลุ่มนี้จึงน่าจะมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ทอระบบการเมือง มีความรู้สึกกลัวถูกกักขัง อยากรเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง

๖.๒ ความพึงพอใจในชีวิต สภาพความเป็นอยู่ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ใค้มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนิสิต นิสิตจากครอบครัวที่ยากจนต้องต่อสู้ดิ้นรนอย่างมาก นิสิตบางคนขาดความอบอุ่น ขาดการยอมรับทางสังคม นิสิตน่าจะมีแนวโน้มไม่พอใจสภาพที่เป็นอยู่ ส่วนนิสิตที่มีฐานะดี มีความเป็นอยู่ดี มีความสุขทั้งในบ้านและในการศึกษา นิสิตควรที่จะมีความพึงพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ของตน สำหรับนิสิตที่มีฐานะยากจน บางคนเมื่อได้ศึกษาสูงยอมรับโอกาสก้าวหน้า

ในชีวิตมาก นิสิตน่าจะพอใจในความเป็นอยู่และความสำเร็จของตนเอง การสอบถามถึงความพึงพอใจ
 ในชีวิตในสภาพความเป็นอยู่ของนิสิต ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงปฏิกิริยาต่อระบบสังคม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรม
 ทางการเมือง

ตาราง ๓๘

ความพึงพอใจในชีวิต สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของนิสิต

ความรู้สึก	รศ	ศศ	กศ	ดศ	วศ	วท	รวม
๑.พอใจมาก	—%	๑๓.๗%	๔.๘%	๔.๗%	๖.๗%	๑๐.๕%	๖.๗%
๒.พอใจ	๓๕.๗	๓๓.๓	๕๓.๖	๓๘.๑	๕๗.๔	๖๕.๔	๕๘.๗
พอใจรวม	๓๕.๗	๔๖.๖	๕๘.๔	๔๓.๔	๕๔.๑	๗๖.๓	๕๖.๕
๓.ไม่คอยพอใจ	๕๖.๐	๔๐.๐	๓๖.๕	๕๗.๘	๓๖.๒	๑๘.๑	๓๓.๕
๔.ไม่พอใจมาก	๗.๑	๖.๖	๕.๔	๔.๓	๖.๗	๓.๖	๔.๕
ไม่พอใจรวม	๕๗.๑	๕๖.๖	๓๘.๕	๕๕.๑	๓๘.๕	๒๑.๗	๓๘.๕
๕.ไม่แน่ใจ/ตอบไม่ถูก	๗.๑	๖.๖	—	๔.๓	๕.๐	—	๓.๑
๖.ไม่ตอบ	—	—	๕.๔	—	๑.๖	๑.๘	๑.๓
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

จากผลการวิจัยปรากฏว่าความเห็นของนิสิตในแต่ละคณะมีความแตกต่างกัน นิสิตวิทยาศาสตร์
 ๗๖.๗% นิสิตครูศาสตร์ ๕๘.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๕๕.๑% ทอว่ามี ความพอใจมากและพอใจใน
 ชีวิตความเป็นอยู่ นิสิตกลุ่มนี้จะเป็นพวกที่มีฐานะความเป็นอยู่ดี ไม่มีความจำเป็นต้องต่อสู้ดิ้นรนต่อไปมากนัก
 มีข้อหาพิจารณาว่า นิสิตวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีโอกาสหางานทำได้งวดยกว่า นิสิตคณะอื่น ๆ
 ลักษณะเช่นนี้ควรมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต

นิสิตที่ตอบว่าไม่มีความพอใจและไม่พอใจมาก น่าจะเป็นผลมาจากความลำบากในชีวิต
 ความล้มเหลวในการศึกษาซึ่งไม่เป็นไปตามที่คิดไว้ ในขณะที่เดียวกันแสดงถึงลักษณะความไม่มั่นคงทางจิตใจ

ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ขาดการยกย่องและยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
 ไม่นับใจในอนาคตข้างหน้า ไม่นับใจเกี่ยวกับการทำงานทำ ความรู้สึกไม่พอใจจะผลักดันให้นิสัยแสวงหา
 คอสูตินิยมเพื่อใ้บรรลุถึงความพึงพอใจ (Selffulfillment) นิสิตกลุ่มนี้อาจเข้
 รมมีในการเรียกร้องของกรรมกร ช่างนา ชาวไร่ ทั้งนี้โดยถือว่าความยากลำบาก ความไม่เป็นธรรม
 การถูกเอารัดเอาเปรียบของคนกลุ่มดังกล่าว คือ ความทุกข์ยากของชนทวย ผลสำเร็จในการเรียกร้อง
 จะนำมาซึ่งความพอใจของนิสิต ในที่นี้จะพบวานิสิตรัฐศาสตร์ ๕๗.๑% นิสิตอักษรศาสตร์ ๕๖.๑% ไม่คอย
 พอใจในชีวิต ส่วนนิสิตคณะอื่น ๆ น้อยกว่าครึ่งหนึ่งที่ไม่คอยพอใจในชีวิต ไ้แก่นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๔๖.๖%
 นิสิตครูศาสตร์ ๓๘.๕% นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๓๘.๕% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๕๑.๓%

๖.๓ ทักษะคติต่อความเป็นธรรมในสังคม ความเห็นของนิสิตต่อสังคมจะแสดงให้เห็น
 ถึงความรกรความเข้าใจสภาพสังคมไทย และชี้ให้เห็นถึงทักษะในด้านดีหรือไม่ดีต่อระบบสังคม ความเห็นอันนี้
 จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมนักศึกษาได้

ตาราง ๓๕
ความยุติธรรมในสังคม

	รศ	ศศ	กศ	อกศ	วศ	วท	รวม
๑. มีความเป็นธรรมคิ	—%	—%	—%	—%	๑.๖%	—%	๑.๘%
๒. มีความเป็นธรรม	—	—	๒.๔	—	๓.๓	๓.๖	๒.๒
๓. ไม่ค่อยเป็นธรรม	๕๗.๑	๖๑.๐	๖๔.๒	๖๕.๒	๕๕.๕	๗๔.๑	๖๕.๑
๔. ไม่เป็นธรรมเลย	๓๕.๒	๔๑.๐	๒๖.๔	๓๔.๗	๓๕.๕	๑๒.๗	๒๘.๕
ไม่เป็นธรรมรวม	๙๒.๓	๑๐๒.๐	๙๐.๖	๙๙.๙	๙๑.๐	๘๖.๘	๙๕.๖
๕. อื่น ๆ	๓.๕	—	—	—	—	๓.๖	๑.๓
๖. ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	—	—	—	—	๓.๓	๑.๔	๑.๓
๗. ไม่ตอบ	—	—	๒.๔	—	—	—	๑.๔
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๑.๐	๑๐๑.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

จากผลการวิจัยปรากฏว่ามีนิตินัยจำนวนมากที่เห็นว่าสังคมไทยมีความเป็นธรรม นิตินัยส่วนใหญ่ ๖๕.๑% มีความเห็นว่าสังคมไทยไม่ค่อยเป็นธรรม โด่ง นิตินัยวิทยาศาสตร์ ๗๔.๑% นิตินัยเศรษฐศาสตร์ ๖๔.๒% นิตินัยอักษรศาสตร์ ๖๕.๕% นิตินัยเกษตรศาสตร์ ๒๖.๔% นิตินัยรัฐศาสตร์ ๕๗.๑% นิตินัยวิศวกรรมศาสตร์ ๕๕.๕% นิตินัยที่ตอบว่าสังคมไทยไม่ค่อยเป็นธรรมจัดว่ามีความเห็นไม่รุนแรงนัก

ส่วนนิตินัย ๒๘.๕% ที่ตอบว่าสังคมไทยไม่เป็นธรรมเลย ย่อมแสดงว่านิตินัยที่ทัศนะที่ไม่ดีต่อสภาพสังคมในลักษณะรุนแรง และไม่พึงพอใจสภาพของสังคมอย่างสูงมาก ดูเหมือนจะมองไม่เห็นความก้ำกวมของสังคม คอยบึกเหิมวิจารณ์บ้างเลย จำนวนนิตินัยเหล่านี้บางคนจัดไว้ว่าค่อนข้างสูง โด่ง นิตินัยเกษตรศาสตร์ ๔% นิตินัยรัฐศาสตร์ ๓๕.๒% นิตินัยวิศวกรรมศาสตร์ ๓๕.๕% นิตินัยอักษรศาสตร์ ๓๕.๗% นิตินัยเศรษฐศาสตร์ ๒๖.๔% นิตินัยวิทยาศาสตร์ ๑๒.๗% นิตินัยที่เห็นว่าสังคมไทยไม่เป็นธรรมเลย ย่อมแสดงถึงความกักคั้นที่ตมตมนิตินัย โดยเฉพาะนิตินัยที่ไม่ค่อยพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ความรู้สึกอันรุนแรง

๒ ประการนี้จะผลักดันให้นิสัยคอสูติกรนและแสวงหาบางสิ่งบางอย่าง เช่น ความเป็นธรรม ความเท่าเทียมกันในสังคม สังคมที่ปราศจากการกดขี่ ความไม่พึงใจนิยมผลักดันให้นิสัยบางคนปฏิเสธค่านิยมของระบบสังคม การเมืองแบบเก่า และหันไปนิยมวิธีการบางอย่างของจีน ซึ่งเน้นหนักการพัฒนาทางจิต ความมีวินัย ความอดทน และสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้

โดยสรุปแล้ว นิสิตมากกว่า ๕๐% เห็นว่าสังคมไทยยังไม่มีค่านิยมที่ดี ซึ่งมีความหมายกว้าง เช่น ด้านการศึกษา โอกาสที่จะศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ด้านเศรษฐกิจ การวิภาครายได้ต่างกันมาก ฯลฯ ความไม่พอใจจึงน่าจะนำมาซึ่งการต่อต้านและเปลี่ยนแปลงระบบสังคมเดิม

๒.๔ ความรู้สึกชาตินิยม วัยรุ่นมักจะมีความคิดเพ่งฝันและรักพวก รักพ้อง ในขณะเดียวกันก็จะมีความรู้สึกรักชาติ ทั้งนี้เป็นผลจากอิทธิพลขององค์กรทางสังคมที่พยายามสร้างความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้น ความรู้สึกชาตินิยมเป็นสิ่งช่วยให้นิสัยยอมเสียสละ ยอมเหนื่อยยากเพื่อสิ่งที่คิดว่าจะมีผลดีต่อประเทศชาติ

ตาราง ๔๐

ลักษณะการเป็นคนชาตินิยม

ความเห็น	รศ	ศศ	คศ	ดศ	วศ	วท	รวม
๑. ชาตินิยมจัด ด้านความคิด การกระทำ	๓.๑%	๑๓.๓%	๑๕.๕%	๘.๒%	๑๕.๒%	๑๐.๕%	๑๓.๑%
๒. ชาตินิยมปานกลาง	๓๘.๕	๖๖.๖	๕๘.๕	๘๒.๖	๖๑.๐	๖๕.๔	๖๖.๕
๓. ชาตินิยมเล็กน้อย	๑๖.๗	๑๓.๓	๑๖.๑	๔.๓	๑๓.๕	๒๓.๖	๑๔.๔
	๕๖.๓	๕๓.๒	๕๐.๑	๕๕.๕	๘๕.๗	๕๕.๕	๕๔.๑
๔. ไม่เป็นคนชาตินิยมเลย	—	๖.๖	๒.๔	—	๖.๗	—	๖.๗
๕. อื่น ๆ	๓.๕	—	๒.๔	๔.๓	๓.๕	—	๒.๒
๖. ไม่ตอบ	—	—	๔.๘	—	—	—	๐.๕
รวม %	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	๒๘	๑๕	๔๑	๒๓	๕๕	๕๕	๒๒๑

จากผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นคนชาตินิยม มีนิตจำนวนน้อยที่ตอบว่า
เป็นคนชาตินิยมจัด หรือชาตินิยมเล็กน้อย ส่วนใหญ่ตอบว่าเป็นพวกชาตินิยมปานกลาง ได้แก่ นิสิตอักษร -
ศาสตร์ ๘๖.๖% นิสิตรัฐศาสตร์ ๗๘.๘% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๖๖.๖% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๖๕.๘%
นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๖๑% นิสิตกฏศาสตร์ ๕๘.๘%

ส่วนนิตที่ตอบว่าเป็นพวกชาตินิยมจัดมีจำนวนดังนี้คือ นิสิตกฏศาสตร์ ๑๕.๘% นิสิตวิศวกรรม
ศาสตร์ ๑๕.๖% นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๑๓.๗% นิสิตวิทยาศาสตร์ ๑๐.๘% นิสิตอักษรศาสตร์ ๘.๖%
นิสิตรัฐศาสตร์ ๗.๑%

นิตที่ตอบว่าชาตินิยมจัด หรือชาตินิยมปานกลาง แสดงถึงความผูกพันต่อชาติ ความผูกพันนี้
ย่อมมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การต่อต้านสินค้าฟุ่มเฟือยต่างชาติ โครงการโฆษณา การต่อต้าน
ทางชาติชุกแเรในไทย การเสนอให้ยกโรงเรียนน้ำมันเป็นของรัฐ นิสิตกลุ่มนิยมเข้าร่วมส่วนทางการเมือง
เมืองโดยไม่ลังเล นอกจากนี้ความรู้สึกรักชาติ หรือชาตินิยมอาจมีขอบเขตถึงความต้องการให้ประเทศชาติ
เจริญก้าวหน้ากว่า จากตารางที่แนบมา นิสิตตอบว่าสังคมไทยไม่กตัญญูความเป็นธรรม และไม่พอใจ
สภาพที่เป็นอยู่ นิสิตจึงมุ่งแสวงหาแนวทางใหม่เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศ ดังนั้นความนิยมชมชื่นในแนว
ทางพัฒนาของจีน จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ นิสิตกลุ่มนี้จึงเป็นพวกชายใหม่ คือชาตินิยมที่มีแนวความคิดก้าวหน้าที่
ออกมาทางซ้าย แต่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ซ้ายจัด หรือคอมมิวนิสต์ การพิจารณาบทบาทของนิตจึงต้องคำนึงถึง
ความรู้สึกรักชาตินิยม เพื่อที่จะเข้าใจพฤติกรรมของนักศึกษา

กรณีที่นิตตอบว่าตนไม่เป็นคนชาตินิยมเลย แสดงถึงความรู้สึกแปลกแยก ไม่พึงพอใจระบบ
สังคมค่อนข้างมาก จึงกล้าแสดงออกอย่างเปิดเผย จำนวนนี้ได้แก่นิสิตวิศวกรรมศาสตร์ ๖.๘% (๑ คน)
นิสิตเศรษฐศาสตร์ ๖.๖% (๑ คน) นิสิตกฏศาสตร์ ๕.๘% (๔ คน)

ขอสรุปและขอเสนอแนะ

๕.๑ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการวิจัย

๑. ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ปัญหาในการวิจัยทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดที่สำคัญยิ่งคือการสร้างแบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถามจะต้องใช้เทคนิคในการตั้งคำถาม คำถามจะต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้ตอบจะต้องเข้าใจตรงกัน และโดยเฉพาะจะต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการทราบได้อย่างถูกต้อง โดยที่การวิจัยทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมทางการเมืองยังมีขอบเขตจำกัดมาก แม้ว่าผู้ทำการวิจัยจะพยายามแก้ไขและปรับปรุงคำถามหลายครั้งก็ยังไม่มั่นใจในความถูกต้องทั้งหมด นอกจากนี้ผู้ทำการวิจัยได้พยายามสร้างคำถามในแนวเดียวกันเพื่อทดสอบ จึงเชื่อมั่นว่าการวิจัยครั้งนี้คงมีความถูกต้องและความสมบูรณ์มากพอที่จะมีคุณค่าทางวิชาการและการอ้างอิงได้

๒. ปัญหาเรื่องการสุ่มตัวอย่าง ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามในประเทศไทย น่าจะใกล้เคียงการเก็บข้อมูล การสุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะการใช้วิธีกำหนดตัวบุคคลแบบนอน (Stratified Systematic System) มักประสบปัญหาในเรื่องความร่วมมือของประชาชนน้อย เมื่อแจกแบบสอบถามไปแล้วมักไม่ได้รับแบบสอบถามคืน การทำวิจัยโดยใช้แบบสอบถามควรได้รับคืนประมาณ ๘๐% จึงจะถือว่าได้รับความสำเร็จ แต่สำหรับประเทศไทยถ้าได้รับแบบสอบถามคืนมากกว่า ๕๐% ก็ถือว่าได้รับผลสำเร็จคุ้มค่า สำหรับการวิจัยครั้งนี้สถิติบางคณะให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงหวังไม่ให้ความประชาชนคนธรรมดาทั่วไปจะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการวิจัยทุกครั้ง เพราะไม่ได้ประโยชน์ตอบแทน แต่ผู้ทำการวิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากนิสิตบางคณะ เช่น นิสิตวิทยาศาสตร์ เมื่อรวมจำนวนนิสิตทุกคณะแล้วได้ประมาณ ๖๑.๓% ถือว่าใกล้เคียงตามสมควร วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและความถูกต้องมากขึ้น ถ้าหากได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนทั้งหมด ซึ่งอยู่นอกเหนือความสามารถ

ผู้ทำการวิจัยใคร่ขอเสนอวิธีแก้ปัญหานี้คือ ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามควรมีเงินค่าตอบแทนในการกรอกแบบสอบถามบ้างเล็กน้อย เชื่อว่าผลที่ได้รับคงจะดีขึ้นมาก เรื่องนี้สวนราชการที่สนับสนุนในการวิจัย ควรสนับสนุนด้านการเงินและกำลังคน (ถ้าเป็นไปได้) เช่น สำนักงาน -